

Dějinná role Nelsona Mandely v transformaci politického systému JAR

Bakalářská práce

<i>Studijní program:</i>	B0114A300069 Základy společenských věd se zaměřením na vzdělávání
<i>Studijní obory:</i>	Základy společenských věd se zaměřením na vzdělávání Zeměpis se zaměřením na vzdělávání
<i>Autor práce:</i>	Jakub Oplt
<i>Vedoucí práce:</i>	MTh. Václav Umlauf, Ph.D. Katedra filosofie

Zadání bakalářské práce

Dějinná role Nelsona Mandely v transformaci politického systému JAR

Jméno a příjmení: **Jakub Oplt**
Osobní číslo: P19000870
Studijní program: B0114A300069 Základy společenských věd se zaměřením na vzdělávání
Specializace: Základy společenských věd se zaměřením na vzdělávání
Zeměpis se zaměřením na vzdělávání
Zadávací katedra: Katedra filosofie
Akademický rok: **2020/2021**

Zásady pro vypracování:

Práce se zaměří na politickou analýzu Nelsona Mandely v rámci jeho občanských a disidentských aktivit spojených s odstraňováním apartheidu. Systémová změna režimu je založena na porovnání mezi původními ideály revoluce a jejich praktickým uskutečněním v současné době. Student se bude v průběhu příprav a vypracování řídit metodickými a organizačními pokyny vedoucího bakalářské práce.

Rozsah grafických prací:
Rozsah pracovní zprávy:
Forma zpracování práce:
Jazyk práce:

tištěná/elektronická
Čeština

Seznam odborné literatury:

ARENDE, Hannah. Původ totalitarismu I-III. 2. vyd. Přeložil Jana FRAŇKOVÁ. Praha: OIKOYMENH, 2013. Knihovna novověké tradice a současnosti. ISBN 978-80-7298-483-1. HULEC, Otakar. Dějiny jižní Afriky. 2., rozš. vyd. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2010. Dějiny států. ISBN 978-80-7422-039-5. BOOYSEN, Susan. The African National Congress and the regeneration of political power. London: Eurospan [distributor], c2011. ISBN 9781868145423. MANDELA, Nelson. Dlouhá cesta za svobodou: [autobiografie]. Praha: Práh, 2010. ISBN 978-80-7252-290-3.

Vedoucí práce: MTh. Václav Umlauf, Ph.D.
Katedra filosofie

Datum zadání práce: 2. prosince 2020
Předpokládaný termín odevzdání: 30. listopadu 2021

prof. RNDr. Jan Pícek, CSc.
děkan

L.S.

doc. PhDr. David Václavík, Ph.D.
vedoucí katedry

Prohlášení

Prohlašuji, že svou bakalářskou práci jsem vypracoval samostatně jako původní dílo s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím mé bakalářské práce a konzultantem.

Jsem si vědom toho, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, zejména § 60 – školní dílo.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci nezasahuje do mých autorských práv užitím mé bakalářské práce pro vnitřní potřebu Technické univerzity v Liberci.

Užiji-li bakalářskou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědom povinnosti informovat o této skutečnosti Technickou univerzitu v Liberci; v tomto případě má Technická univerzita v Liberci právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Současně čestně prohlašuji, že text elektronické podoby práce vložený do IS/STAG se shoduje s textem tištěné podoby práce.

Beru na vědomí, že má bakalářská práce bude zveřejněna Technickou univerzitou v Liberci v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších předpisů.

Jsem si vědom následků, které podle zákona o vysokých školách mohou vyplývat z porušení tohoto prohlášení.

7. července 2022

Jakub Oplt

Poděkování

Tímto bych rád poděkoval panu MTh. Václavu Umlafovi, Ph.D. za odborné vedení mé bakalářské práce i za cenné rady a připomínky. Dále bych rád poděkoval své rodině, přítelkyni a přátelům, kteří mě v průběhu celého studia plně podporovali.

Anotace

Bakalářská práce se zabývá dějinnou rolí Nelsona Mandely v transformaci politického systému Jihoafrické republiky. Těžištěm práce je analýza života Nelsona Mandely a jeho boje za práva černošského obyvatelstva vedoucího ke změnám v politice Jihoafrické republiky. Mimo to práce obsahuje kontextuální rámec, složený z koloniálních historií území Kuby, Egypta a Vietnamu a nejvýznamnějších postkoloniálních reformátorů těchto zemí. Do tohoto rámce je následně zasazena oblast dnešní Jihoafrické republiky a osobnost Nelsona Mandely. Důraz je také kladen na roli černošského obyvatelstva na tomto území od období kolonialismu do konce 20. století.

Klíčová slova

Nelson Mandela, Jihoafrická republika, apartheid, kolonialismus, dekolonizace, postkoloniální reformátor, rasová segregace

Abstract

Bachelor thesis deals with analysis of the historical role of Nelson Mandela in the transformation of the political system of the Republic of South Africa. The focus of the work is the analysis of the life of Nelson Mandela and his struggle for the rights of the black population leading to changes in the politics of the Republic of South Africa. On top of that, the work also contains a contextual framework, consisting of the colonial histories of Cuba, Egypt and Vietnam and their most important post-colonial reformers. The region of today's Republic of South Africa and the personality of Nelson Mandela is then placed into this framework. Emphasis is also put on the role of the black population in the territory from the colonialism era to the end of 20th century.

Keywords

Nelson Mandela, Republic of South Africa, Apartheid, Colonialism, Decolonization, postcolonial reformer, racial segregation

Obsah

Úvod.....	9
1 Postkoloniální reformátor.....	11
1.1 Kolonialismus a dekolonizace.....	11
1.2 Postkolonialismus a postkoloniální reformátoři.....	13
1.2.1 Postkolonialismus	13
1.2.2 Postkoloniální reformátoři	15
1.2.3 Kolonialismus, postkolonialismus na Kubě a reformátor Fidel Castro.....	15
1.2.4 Kolonialismus, postkolonialismus ve Vietnamu a reformátor Ho Či Min.....	20
1.2.5 Kolonialismus, postkolonialismus v Egyptě a reformátor Gamál Násir	22
2 Koloniální historie jižní Afriky a búrské války.....	26
2.1 Koloniální historie jižní Afriky	26
2.1.1 Portugalci	26
2.1.2 Holanďané.....	26
2.1.3 Vznik jihoafrického otroctví	26
2.1.4 Britská nadvláda od roku 1795	27
2.1.5 Konflikty s domorodým obyvatelstvem.....	28
2.1.6 Počátek konfliktů mezi Búry a Brity, předzvěst búrských válek	29
2.2 Búrské války	30
2.2.1 Role černošského obyvatelstva během druhé búrské války	32
3 Situace po búrských válkách a cesta k apartheidu, zavedení apartheidu	34
3.1 Situace po búrských válkách	34
3.1.1 Situace pro černošské obyvatelstvo.....	34
3.1.2 Situace pro Brity a Búry a následný politický vývoj.....	34
3.2 Počátek politiky apartheidu po roce 1948 v praxi.....	40
4 Nelson Mandela a jeho role v politické transformaci JAR	44
4.1 Nelson Mandela – Život před politikou apartheidu	44
4.2 Mandela během apartheidu	46
4.2.1 Mandelův boj proti apartheidu za mřížemi	50
4.2.2 Průběh boje mimo zdi vězení.....	51
4.3 Počátek jednání s vládou, svobodné volby a zrušení apartheidu	53
4.4 Mandela v prezidentské funkci	55
4.5 Mandela a Gándhí	57
Závěr	59
Seznam použité literatury.....	61

Úvod

Tématem mé bakalářské práce je Dějinná role Nelsona Mandely v transformaci politického systému JAR. Již během studia jsem se setkal s problematikou apartheidu a s osobností Nelsona Mandely, který mě zaujal. Když následně v průběhu studia došlo na výběr tématu bakalářské práce, má volba byla jasná. Usoudil jsem, že Nelson Mandela a jeho odkaz v Jihoafrické republice si zaslouží více pozornosti.

Hlavním cílem bakalářské práce je objasnit vliv konání Nelsona Mandely na změny v politickém systému Jihoafrické republiky. Vedlejším, ale neméně důležitým, cílem je analyzovat dění, které předcházelo Mandelovu angažování v boji za politickou změnu.

Ve své práci nejprve vytvořím kontextuální rámec, složený z koloniálních a postkoloniálních historií území, které se nacházejí v různých částech světa. Na západě se budu zabývat Kubou, na východě Vietnamem a jako posledním, pro větší kontrast, Egyptem na severu Afriky. V postkoloniální historii těchto území se zaměřím na jejich hlavní reformátory – Fidela Castra, Ho Či Mina a Gamála Násira.

Následně do již vytvořeného rámce zasadím oblast jižní Afriky s tím, že tento nově přidaný prvek dále rozvinu. Zaměřím se na historickou roli černošského obyvatelstva v jižní Africe. Také na vztahy a konflikty mezi holandskými a britskými kolonizátory, kteří v jižní Africe působili a opět na roli černošského obyvatelstva v konfliktech mezi těmito kolonizátory. Konflikty mezi Holanďany (Búry) a Brity totiž vyústily v búrské války.

Dále budu pokračovat rozbořem vztahů mezi Brity a Holanďany po búrských válkách, ale více se zaměřím na další politický vývoj, který je pro mou práci důležitější. O ten se nejvíce zasloužily oba již zmíněné národy. Dochází k jejich spolupráci za účelem nadvlády nad černošským obyvatelstvem. Tato spolupráce se postupně prohlubuje, a nakonec vyvrcholí zavedením politiky apartheidu. Začínají se zavádět segregáční zákony a černým Afričanům jsou odebírána jejich sociální i politická práva.

V poslední části se dostanu k osobnosti, která se stala nejvýznamnější v boji za práva černošského obyvatelstva v období apartheidu, Nelsonu Mandelovi. Budu se zabývat hlavními aspekty v biografii jeho života a analýzou jeho konání za účelem politické změny v Jihoafrické republice. Zaměřím se na boj černošského obyvatelstva

podnícený Mandelou a na hlavní události boje. Na závěr provedu komparaci osobností Nelsona Mandely a Mahátmy Gándhího, kteří jsou často připodobňováni.

1 Postkoloniální reformátor

1.1 Kolonialismus a dekolonizace

Definování pojmu kolonialismus je velmi obtížné, jelikož se často zaměňuje s imperialismem. Tyto dva pojmy jsou často považovány za totožné, nicméně tomu tak není.¹ Stejně jako kolonialismus i imperialismus zahrnuje politickou a ekonomickou kontrolu nad závislým územím. Pokud však půjdeme do etymologie těchto dvou pojmů zjistíme, jak se liší. Pojem kolonie pochází z latinského slova *colonus*, což znamená farmář. Kořen slova nám říká, že kolonialismus obvykle zahrnoval přesun obyvatelstva na nové území, kde příchozí žili jako stálí osadníci, a zachovávali politickou věrnost zemi svého původu. Imperialismus na druhé straně pochází z latinského *imperium*, což znamená rozkaz. Termín imperialismus tedy upozorňuje na způsob, jakým jedna země vykonává moc nad druhou prostřednictvím suverenity nebo nepřímých kontrolních mechanismů.² Imperialismus je tedy důsledkem kolonizace a kolonialismu. Hlavní rozdíl je tedy v tom, že imperialismus je pozdější stadium cizího využití či zneužití nového zámořského území. Imperialismus tak mění kolonizaci v systematictější a propracovanější proces.³

Vraťme se ale k samotnému pojmu kolonialismus. Kolonialismus lze definovat mnoha podobnými způsoby. Collinsův anglický slovník (Collins English Dictionary) definuje kolonialismus jako „*postup, kterým mocná země přímo ovládá méně mocné země a využívá jejich zdroje ke zvýšení své vlastní moci a bohatství*“.⁴ Websterův encyklopedický slovník (Webster's Encyclopedic Dictionary) zase definuje kolonialismus jako „*system nebo politiku národa, který se snaží rozšířit nebo udržet svou autoritu nad jinými lidmi nebo územími*“.⁵ Pokud tyto poznatky shrneme a zobecníme, dojdeme k tomu, že kolonialismus je forma nadvlády, která zahrnuje podrobení jednoho lidu druhému.

¹ LOOMBA, Ania. *Colonialism-postcolonialism*. New York: Routledge, 1998. ISBN 0415128099. s. 12

² THE STANFORD ENCYCLOPEDIA OF PHILOSOPHY, *Colonialism* [online]. 2017 [cit. 2022-30-06]. Dostupné z: <https://plato.stanford.edu/entries/colonialism/>

³ AHMAD, Furqan. 'Colonialism and neocolonialism: impact of decolonization', in Basu, R (ed.), *International politics: concepts, theories and issues*, SAGE Publications, 2012. ISBN 9788132106913. s. 109-110

⁴ COLLINS ENGLISH DICTIONARY. *colonialism* [online]. 2022 [cit. 2022-30-06]. Dostupné z: <https://www.collinsdictionary.com/dictionary/english/colonialism>

⁵ MERRIAM-WEBSTER'S DICTIONARY. *colonialism* [online]. 2022 [cit. 2022-30-06]. Dostupné z: <https://www.collinsdictionary.com/dictionary/english/colonialism>

Nyní se budeme věnovat převážně kolonialismu v rámci západní modernější tradice, který se datuje převážně od počátku 15. století a období velkých zámořských objevů (objevení Ameriky) až do počátku 20. století.

Tomuto období se také říká období raného kolonialismu, pro které jsou typické zejména objevnické plavby spojené s obchodem, dobýváním a drancováním, kterému dominovali zpočátku Španělé a Portugalci. Španělští a portugalští conquistadoři během zhruba 50 let postupně objevili většinu Jižní, Střední Ameriky a jih Severní Ameriky.⁶

V druhé polovině 16. století se však situace změnila a na scénu se dostaly dvě nové velmoci, Anglie a Francie, ke kterým se na začátku 17. století přidalo ještě Nizozemsko. Ty se nejvíce zaměřovaly na oblast Severní Ameriky. Nizozemsko bylo úspěšné například i v jihovýchodní Asii. V 18. století vedly mezi sebou Anglie a Francie boje o kolonie v Severní Americe a v Indii, z nichž nejvýznamnější byla sedmiletá válka. Výsledky sedmileté války předznamenaly nástup Velké Británie, jako největší koloniální říše v moderních dějinách.⁷

Období raného kolonialismu je spojeno i s Ruskou říší. Ta také expandovala na Americký kontinent, nicméně nejdříve probíhalo dobývání a osídlování Sibíře, které začalo v 16. století, až následně osídlování severoamerické Aljašky mezi roky 1741–1867. Na období raného kolonialismu navazuje vrcholný kolonialismus. Ten zahrnuje větší část 19. století a první polovinu 20. století a pojí se především s průmyslovou revolucí, která znamenala zásadní zvýšení významu kolonií pro hospodářství koloniálních metropolí.⁸

Kolonie se totiž staly dodavateli levných surovin pro domácí průmysly. Dále sloužily k investování zisku, například do důlních zařízení, plantážní produkce nebo technické infrastruktury. V období vrcholného kolonialismu si držela dominantní postavení Velká Británie.⁹ Ruská kolonialistická politika se v tomto období, mimo kontrolu Aljašky, zaměřovala na hospodářské využití oblastí ve Střední Asii, na Kavkaze a později i v Mandžusku.¹⁰

⁶ FERRO, Marc: *Dějiny kolonizací. Od dobývání až po nezávislost 13. - 20. století*. Lidové Noviny. Praha 2007. ISBN 978-80-7106-021-5. s. 15-17

⁷ DANĚK, P., JEHLIČKA, P., TOMEŠ, J. *Stát, prostor, politika: vybrané kapitoly z politické geografie*. Praha: Univerzita Karlova, 2000 s. 31-32

⁸ FERRO, Marc: *Dějiny kolonizací. Od dobývání až po nezávislost 13. - 20. století*. Lidové Noviny. Praha 2007. ISBN 978-80-7106-021-5. s. 67-68

⁹ DANĚK, P., JEHLIČKA, P., TOMEŠ, J. *Stát, prostor, politika: vybrané kapitoly z politické geografie*. Praha: Univerzita Karlova, 2000 s. 31-32 5

¹⁰ FERRO, Marc: *Dějiny kolonizací. Od dobývání až po nezávislost 13. - 20. století*. Lidové Noviny. Praha 2007. ISBN 978-80-7106-021-5. s. 67-68

Nadvláda největších koloniálních mocností nad koloniemi v Africe a Asii trvala až do počátku 20. století, kdy se jednotlivé země snažili o dekolonizaci a o nezávislost nad původními kolonizátory. Dekolonizace se ale dotkla také kolonií menších kolonizátorských zemí jako byla například Belgie, Portugalsko a Nizozemí. Hodně dekolonizaci přispěly také obě světové války, nejvíce však druhá světová válka. V meziválečném období se vytvořil v mnoha koloniích zárodek dekolonizace. Během druhé světové války museli spojenci, hlavně Velká Británie a Francie, vynaložit obrovské prostředky a úsilí pro boj proti Německu a jejich vliv v koloniích byl citelně oslaben.¹¹

Snahy o dekolonizaci a nezávislost kolonií vyvrcholily v období po druhé světové válce a nejvíce jich probíhalo až do 70. let 20. století především v Africe a v Asii. S tehdejšími děním se ale kolonizátorské mocnosti mnohdy nechtěli smířit. To platilo hlavně pro Francii. V jejím případě došlo k několika válkám proti vlastním koloniím, které pro Francii neskončily úspěchem a značně poškodily její postavení ve vztahu k bývalým koloniím (např. Vietnam, Laos, Kambodža).¹²

Proces dekolonizace byl také hluboce ovlivněn studenou válkou. Dekolonizované a nově samostatné země se hned na počátku svého vzniku ocitly uprostřed velmocenského zápasu mezi USA a SSSR, jejichž ideologické soupeření v mnoha ohledech negativně ovlivnilo politický i ekonomický vývoj v dekolonizovaných zemích (např. rozdělení Korey).¹³

1.2 Postkolonialismus a postkoloniální reformátoři

1.2.1 Postkolonialismus

Postkolonialismus nemá žádnou jednoznačnou definici. S jeho definováním je to ještě složitější než u kolonialismu. Jelikož nemá postkolonialismus pevné vymezení, nejedná se o jednotný soubor myšlenek a názorů a v tradičním akademickém smyslu nemá definici, někteří považují jeho klasifikaci jako „-ismus“ za nesprávný. Věda věnující se postkolonialismu a postkoloniální teorie, také nemá svůj akademický obor, a tudíž nemůže být omezena na žádné konkrétní akademické oddělení.¹⁴

¹¹ FERRO, Marc: *Dějiny kolonizací. Od dobývání až po nezávislost 13. - 20. století*. Lidové Noviny. Praha 2007. ISBN 978-80-7106-021-5. s. 383-385

¹² FERRO, Marc: *Dějiny kolonizací. Od dobývání až po nezávislost 13. - 20. století*. Lidové Noviny. Praha 2007. ISBN 978-80-7106-021-5. s. 383-385

¹³ NÁLEVKA, Vladimír. *Studená válka*. Praha: Triton, 2003, 234 s. Dějiny do kapsy. ISBN 807254327x. s. 48

¹⁴ GRIFFITHS, Martin, *International Relations Theory for the Twenty-First Century*. Taylor and Francis Ltd. 2007. ISBN 9780415380768 s. 112

Pokud se pokusíme alespoň zjednodušeně vystihnout jádro významu postkolonialismu, definovali bychom ho nejspíše jako historické období, které nastalo potom, co byly bývalé kolonie dekolonizovány a získaly nezávislost na svých kolonizátorech. Postkolonialismu se věnuje postkoloniální teorie, která se zabývá postkolonialistickým děním v oblastech bývalých kolonií. Studuje a analyzuje hospodářské, kulturní a společenské situace, které vznikly v koloniích po dosažení politické nezávislosti.¹⁵

Postkolonialismus se odráží i v literatuře, ve které dávají autoři prostor názorům kolonizovaného obyvatelstva, jejichž původní kultura byla často potlačována západním hodnotovým systémem. Tento kulturní útlak byl často obhajován jako metoda k civilizování původního obyvatelstva kolonií („civilizační mise“).¹⁶

Postkoloniální spisovatelé se zabývají identitou, kulturou, rasou a důležitostí koloniálního vztahu pro pochopení bývalého kolonizátora i dekolonizovaného obyvatelstva. Klíčovým cílem mnoha postkoloniálních textů je odhalit, do jaké míry je obecně zavedený pohled moderní západní společnosti zakotven v západní perspektivě. To nás vede k pochopení způsobu, jakým byl svět definován v rámci tohoto tématu. Postkoloniální spisovatelé navíc tvrdí, že právě tento přístup a formy moci je třeba zpochybnit, aby se podařilo vyvolat politickou změnu. Mezi nejznámější autory věnující se této problematice patří Edward Said, Gayatri Chakravorty Spivaková nebo Homi K. Bhabha. Právě Edward Said a jeho dílo *Orientalismus* je mnohými považováno za dílo počátku postkolonialismu.¹⁷

Saidovo dílo se totiž věnuje nadřazenosti Západu a nad Orientem (Východem). Rozebírá, jaký je pohled Západu na Orient skrze evropskou západní kulturu a zkušenost. Jako první se věnuje problematice orientalismu jako eurocentrickému „diskurzu nadvlády“. Zaměřuje se na to, jak američtí, angličtí a francouzští učenci přistupovali k arabským společnostem na Blízkém východě a v severní Africe. Na Saida navazují Gayatri Chakravorty Spivaková a Homi K. Bhabha.¹⁸

¹⁵ AL MTAIRI, Naifa. *Edward Said: Post-colonial Discourse and Its Impact on Literature*. Macrothink Institute. ISSN 2377-1356. Dostupné z: https://www.researchgate.net/publication/330711707_Edward_Said_Post-colonial_Discourse_and_Its_Impact_on_Literature s. 2-3

¹⁶ GRIFFITHS, Martin, *International Relations Theory for the Twenty-First Century*. Taylor and Francis Ltd. 2007. ISBN 9780415380768 s. 113

¹⁷ GRIFFITHS, Martin, *International Relations Theory for the Twenty-First Century*. Taylor and Francis Ltd. 2007. ISBN 9780415380768 s. 113-14

¹⁸ YOUNG, Robert. *Postcolonialism: An Historical Introduction, Anniversary Edition*. Willey Blackwell. 2001. ISBN 9781405120944 s. 383

1.2.2 Postkoloniální reformátoři

V předchozích podkapitolách jsme se věnovali kolonialismu, dekolonizaci a postkolonialismu. Období kolonialismu a následná dekolonizace různých států ve 20. století, především v Asii a Africe, vytvořili půdu pro postkolonialismus, kdy se postkoloniální země chtěli posunout vpřed a stát se suverénními státy. Jejich cesta za prosperitou svobodných států byla však velmi obtížná.

S nabitím nezávislosti dekolonizovaných území se otevřely dveře různým politickým aktivitám, hlavně nástupům reformátorů, diktátorů a politických stran, snažících se o převrat, politickou a sociální změnu v jednotlivých postkoloniálních zemích. Otevřel se prostor pro postkoloniální reformátory.

Postkoloniálních reformátorů bylo během 20. století opravdu mnoho, hlavně v Asii, Africe, ale třeba i v Americe (Kuba). Někteří z nich působili již při bojích o nezávislost jednotlivých kolonií. V následujících podkapitolách nás budou zajímat tři reformátoři – Fidel Castro (Kuba), Ho Či Min (Vietnam) a Gamál Násir (Egypt). Tito reformátoři byli vybráni především z důvodu jejich působení v různých zemích světa. Podstatné je, uvědomit si, že i přes to, jak jsou od sebe vzdálené, mají spoustu společného.

Je důležité říci, že konání a cíle těchto reformátorů byli různé, avšak měli i něco společného. Tím nejdůležitějším bylo to, že se všichni snažili vypořádat s důsledky kolonizace nebo také s problémy, které v zemích byly již před získáním jejich nezávislosti nad nadvládou kolonizátorů. Ne všem se to ale podařilo. Mnozí byli sesazeni a nahrazeni jinými, což, se v některých postkoloniálních zemích opakovalo velmi často.

1.2.3 Kolonialismus, postkolonialismus na Kubě a reformátor Fidel Castro

Kuba se nachází na západní polokouli v souostroví Velké Antily v Karibském moři, kde je největším ostrovním státem. Sousedními státy jsou Haiti, Jamajka, Bahamy, Mexiko a USA. Vliv některých sousedních států, především USA, se podepsal i na historii Kuby v 19. a 20. století.¹⁹

Nejen sousední státy měly vliv na historii Kuby. Už během období kolonizace Ameriky Kubu obsadili Španělé. Kolonizace Kuby započala na začátku 16. století,

¹⁹ KARTOGRAFIE PRAHA. *Školní atlas světa. 4. vydání.* Praha: Kartografie Praha, a.s., 2017, 183 s. ISBN 978-80-7393-399-9.

přesněji v roce 1511, pod velením conquistadora Diega Velázqueze.²⁰ Krátce po začátku osídlování Kuby Španělskem začali kolonii ohrožovat piráti z ostatních evropských zemí, zejména Francouzi, kteří pravidelně drancovali kubánské přístavy. To se změnilo až v roce 1564, kdy se v Havaně začaly shromažďovat španělské lodě na cestě do Evropy. Tím tlak Francouzů ustal. Od té doby byl další rozvoj Kuby významně spojen s transportem surovin (především zlata a stříbra) z dalších španělských kolonií a také s obchodem.²¹

Dalším milníkem v historii Kuby byly důsledky třicetileté války, která skončila v roce 1648. To si své kolonie v Americe začala budovat i Anglie a Francie. Tyto země začaly na Španělsko vytvářet tlak získáním některých sousedních území Kuby a začaly Španělsko postupně vytlačovat z karibské oblasti.²²

Po nástupů Bourbonů na francouzský trůn začala Kuba, po reformaci obchodu a hospodářství, bohatnout pěstováním cukrové třtiny a tabáku. O bohatnoucí Kubu se začala více zajímat Velká Británie. To se později projevilo v několika válkách. V roce 1762 Britové dobyli Havanu. Po ukončení války byl ostrov navrácen zpět do španělských rukou a v roce 1778 byl havanský přístav otevřen volnému obchodu.²³

V první čtvrtině 19. století probíhaly války za nezávislost v ostatních španělských koloniích, což povzbudilo kubánské obyvatelstvo usilující o větší nezávislost na Španělsku. Na Kubě tedy začaly snahy a boje o nezávislost, které trvaly po zbytek 19. století. Tyto snahy vyústily v mnoho ozbrojených konfliktů, které byly pokaždé Španěly potlačeny. To se změnilo, až když se do konfliktů zapojily USA. Největšími konflikty byly desetiletá válka (1868-1878) a malá válka. Ta trvala zhruba jeden rok a do jisté míry navazovala na desetiletou válku.²⁴

Další propukla v únoru 1895 a opět znamenala rozvrat ekonomiky, který silně poškozoval obchodní zájmy Spojených států. Ty nakonec do konfliktu vstoupily v roce 1898, protože se obávaly o své ekonomické zájmy na ostrově. Ještě v témže roce tak nastala krátká americko-španělská válka, již skončila španělská přítomnost na ostrově.

²⁰ GOTT, Richard. *Kuba – Nové dějiny*. Praha: BB Art, 2005. ISBN 80-7341-678-6. s. 34-35

²¹ GOTT, Richard. *Kuba – Nové dějiny*. Praha: BB Art, 2005. ISBN 80-7341-678-6. s. 53

²² POLIŠENSKÝ, Josef. *Stručné dějiny Kuby*. Praha: Nakladatelství politické literatury, 1964. s. 51

²³ OPATRŇÝ, Josef. *Stručná historie států – Kuba*. Praha: Libri, 2002. ISBN 80-7277-089-6. s. 27-29

²⁴ POLIŠENSKÝ, Josef. *Stručné dějiny Kuby*. Praha: Nakladatelství politické literatury, 1964. s. 119, též OPATRŇÝ, Josef. *Stručná historie států – Kuba*. Praha: Libri, 2002. ISBN 80-7277-089-6. s. 34-35

Americký zásah ukončil třetí válku za kubánskou nezávislost způsobem, který výrazně poznamenal americko-kubánské vztahy na celé následující století.²⁵

Z konfliktu vyšly vítězně Spojené státy americké a začala okupace Kuby, která trvala téměř pět let. V prosinci 1899 americký ministr války ujistil kubánské obyvatelstvo, že okupace je dočasná a Kubáncům bude předána suverenita. V roce 1902 Spojené státy předaly kontrolu kubánské vládě.²⁶

Ještě v témže roce byl zvolen prezidentem Tomás Estrada Palma a Kuba byla prohlášena za nezávislou. Po zhroutilí vlády Palmy došlo v roce 1906 ke druhé okupaci Kuby, kterou nařídil americký prezident Roosevelt. Trvala přibližně dva a půl roku.²⁷ V listopadu 1908 byl zvolen José Miguel Gómez a Kuba byla považována opět za dostatečně stabilní, aby se mohli Američané stáhnout.²⁸

Po následující tři desetiletí byla země vedena bývalými vůdci války za nezávislost. Posledním z nich byl Gerardo Machado, jehož režim se postupně stal diktaturou. Po Velké hospodářské krizi v roce 1929 se situace v zemi zhoršila. I přes vraždění politických odpůrců začala opozice v zemi sílit a hrozila zde občanská válka. Machado ztrácel podporu vládních vojsk a přestaly ho podporovat i Spojené státy, a proto se diktátor v roce 1933 vzdal moci a Kubu opustil.²⁹

Ve vzniklém mocenském vakuu viděl příležitost a moci se postupně ujal Fulgencio Batista. Tomu při jeho působení velmi pomohla zahraniční politika orientovaná na USA. Brzy se ale projevil jako populist a demagog, který si však dokázal získat přízeň obyčejných lidí. Nejprve byl velmi populární, prosadil pro Kubu například novou pokrokovou ústavu, která zlepšila obyvatelům život. Následně se nechal zvolit v roce 1940 do čela státu.³⁰

²⁵ THE NATIONS ONLINE PROJECT, *History of Cuba* [online]. 2021 [cit. 2022-30-06]. Dostupné z: <https://www.nationsonline.org/oneworld/History/Cuba-history.htm>

²⁶ NAVARO, Jose Canton. *History of Cuba*. Editorial SI-MAR S.A.; 2nd Ed. 5th Printing edition, 2001. ISBN 978-9597054757 s. 79

²⁷ NAVARO, Jose Canton. *History of Cuba*. Editorial SI-MAR S.A.; 2nd Ed. 5th Printing edition, 2001. ISBN 978-9597054757 s. 81

²⁸ NAVARO, Jose Canton. *History of Cuba*. Editorial SI-MAR S.A.; 2nd Ed. 5th Printing edition, 2001. ISBN 978-9597054757 s. 69

²⁹ NAVARO, Jose Canton. *History of Cuba*. Editorial SI-MAR S.A.; 2nd Ed. 5th Printing edition, 2001. ISBN 978-9597054757 s. 69-70

³⁰ CHOMSKY, Aviva. *A History of the Cuban Revolution*. Willey Blackwell. 2015. ISBN 978-1-118-94228-4 s. 26-27

V témže roce však Batista pozastavil platnost ústavy a zrušil většinu politických svobod, včetně práva na stávkou. Batista zavedl přísnější cenzuru médií a zároveň využíval svého úřadu pro potlačování komunistických aktivit tajnou policií, aby potlačil rostoucí nespokojenost mezi obyvatelstvem. Z kubánské politiky odešel v roce 1944, ale od začátku 50. let opět zastával post prezidenta.³¹

V této době se dostává do popředí mladý právník Fidel Castro, který se v roce 1952 ucházel o místo v Poslanecké sněmovně za ortodoxní Stranu kubánského lidu, která měla za cíl postavit se proti vládní korupci a reformě. Strana se o to snažila nejdříve právně politickou cestou, ale bezúspěšně, proto se Castro rozhodl ke svržení Batisty použít ozbrojenou sílu.³²

Ozbrojená akce s cílem zlikvidovat Batistovu vládu byla podniknuta 26. července 1953. Ta však nebyla úspěšná a více než čtvrtina povstalců byla zastřelena. Zbytek včetně Castra byl uvězněn. Po amnestii v polovině roku 1955 se část propuštěných povstalců odebrala do mexického exilu.³³

Koncem roku 1956 se několik desítek členů sdružení pod velením Fidela Castra vylodilo na Kubě a začalo vést proti Batistovu režimu partyzánskou válku. Zprvu nebyli příliš úspěšní, ale postupně se jimi kontrolované území začalo zvětšovat. Povstalci díky socialistickému programu získávali na svou stranu místní obyvatele, kteří nebyli spokojeni s Batistovou vládou.³⁴

V srpnu 1958 došlo na ostrově k rozšíření povstalců do ostatních provincií a ke konci roku k celonárodnímu povstání. 2. ledna 1959 povstalci obsadili Havanu a boje skončily jejich vítězstvím. Batistova vláda padla.³⁵

³¹ OPATRŇÝ, Josef. *Stručná historie států – Kuba*. Praha: Libri, 2002. ISBN 80-7277-089-6. s. 68-69

³² QUIRK, Robert E. *Fidel Castro*. New York and London: WW Norton & Company. 1993. ISBN 978-0-393-03485-1. s. 41

³³ OPATRŇÝ, Josef. *Stručná historie států – Kuba*. Praha: Libri, 2002. ISBN 80-7277-089-6. s. 71-72

³⁴ OPATRŇÝ, Josef. *Stručná historie států – Kuba*. Praha: Libri, 2002. ISBN 80-7277-089-6. s. 72

³⁵ OPATRŇÝ, Josef. *Stručná historie států – Kuba*. Praha: Libri, 2002. ISBN 80-7277-089-6. s. 73

Reformátor Fidel Castro

Fidel Castro se narodil 13. srpna 1926 na Kubě.³⁶ Byl to kubánský revolucionář a politik, ideologicky marxisticko-leninský a kubánský nacionalista. V letech 1959 až 1976 byl premiérem Kuby a v letech 1976 až 2008 prezidentem.³⁷

Jeho zájem o politiku a následná aktivita v ní začala v roce 1945 během studia na právnické fakultě Havanské univerzity.³⁸ Předtím se věnoval spíše sportu, nejvíce vynikal v atletice. V roce 1947 vstoupil Castro do Strany kubánského lidu.³⁹

Po vyhnání Fulgencia Batisty z Kuby na počátku roku 1959 se ještě ve stejném roce stal Fidel Castro premiérem. Tím začaly jeho politické aktivity v rámci vedení Kuby. Castro sice slíbil obyvatelům obnovit ústavu z roku 1940, vytvořit poctivou správu, obnovit plné občanské a politické svobody, ale jakmile se stal kubánským vůdcem, začal prosazovat politiku mnohem radikálnější.⁴⁰

Nyní si shrneme největší politické reformy a změny za jeho působení. Oproti jeho předchůdci Fulgenciu Batistovi, Fidel Castro nepodporoval spolupráci s USA, spíše naopak, byl radikálně proti. Spolupracoval hlavně se Sovětským svazem, který se brzy stal hlavním podporovatelem země a obchodním partnerem. V roce 1962 Sovětský svaz tajně umístil na Kubě balistické střely, které mohly dopravit jaderné hlavice do amerických měst, čímž se vyostřil konflikt mezi SSSR a USA během studené války.⁴¹

Castro se rozhodl pro spolupráci se SSSR hlavně proto, že on sám byl komunistou. Svou zemi proměnil v první komunistický stát na západní polokouli. Vytvořil vládu jedné strany, aby vykonávala diktátorskou kontrolu nad všemi aspekty kubánského politického, ekonomického a kulturního života. Veškerý politický odpor a opozice byli nemilosrdně potlačeny. Mezi největší politické a hospodářské změny patřilo například znárodnění

³⁶ BOURNE, Peter G. *Fidel: A Biography of Fidel Castro*. New York City: Dodd, Mead & Company. 1986. ISBN 978-0-396-08518-8. s. 14

³⁷ BOURNE, Peter G. *Fidel: A Biography of Fidel Castro*. New York City: Dodd, Mead & Company. 1986. ISBN 978-0-396-08518-8. s. 173

³⁸ BOURNE, Peter G. *Fidel: A Biography of Fidel Castro*. New York City: Dodd, Mead & Company. 1986. ISBN 978-0-396-08518-8. s. 13

³⁹ BOURNE, Peter G. *Fidel: A Biography of Fidel Castro*. New York City: Dodd, Mead & Company. 1986. ISBN 978-0-396-08518-8. s. 39

⁴⁰ OPATRŇÝ, Josef. *Stručná historie států – Kuba*. Praha: Libri, 2002. ISBN 80-7277-089-6. s. 73-74

⁴¹ BRITANNICA, The Editors of Encyclopaedia. *Fidel Castro*. Encyclopedia Britannica [online]. 2021 [cit. 2022-30-06]. Dostupné z: <https://www.britannica.com/biography/Fidel-Castro>

soukromého obchodu a průmyslu, zavedení rozsáhlé pozemkové reformy a vyvlastnění amerických podniků a zemědělských pozemků.⁴²

1.2.4 Kolonialismus, postkolonialismus ve Vietnamu a reformátor Ho Či Min

Vietnam je stát, nacházející se v jihovýchodní Asii. Sousedí se třemi státy, na západě s Kambodžou a Laosem a na severu s Čínou. Stejně jako na Kubě se i na Vietnamu podepsala koloniální politika Evropy.⁴³

Koloniální historie Vietnamu začala oproti Kubě až v druhé polovině 19. století. Na počátku stálo rozhodnutí Napoleona III. v roce 1857, jehož cílem bylo udělat z Vietnamu vlastní kolonii.⁴⁴ Francouzský kolonialismus ve Vietnamu trval více než šedesát let. Obecně byl francouzský kolonialismus nahodilejší, účelnější a brutálnější než kolonialismus britský.⁴⁵ Hlavním důvodem koloniální expanze Francie byl vzestup francouzského kapitalismu, který vyvolal potřebu zámořských trhů a touhu po větším francouzském podílu na asijských územích dobytých Západem. Francouzský kolonialismus byl zaměřen především na zisk z výroby a práci. To mělo hluboký dopad na životy lidí nejen ve Vietnamu.⁴⁶

Francouzi svůj vpád do Vietnamu ospravedlňovali i tím, že se jednalo o „civilizační misi“, jež má za cíl rozvoj zaostalých národů prostřednictvím zavádění moderních politických myšlenek, sociálních reforem, průmyslových metod atd. Francouzi také tvrdili, že bez evropského vlivu by tato místa zůstala zaostalá a necivilizovaná. Tento argument používaly i jiné evropské národy při ospravedlnění dobývání a kolonizace území v Africe, Asii a Jižní Americe.⁴⁷

⁴² BRITANNICA, The Editors of Encyclopaedia. *What did Fidel Castro do as leader of Cuba*. Encyclopedia Britannica [online]. 2021 [cit. 2022-30-06]. Dostupné z: <https://www.britannica.com/question/What-did-Fidel-Castro-do-as-leader-of-Cuba>

⁴³ KARTOGRAFIE PRAHA. *Školní atlas světa. 4. vydání*. Praha: Kartografie Praha, a.s., 2017, 183 s. ISBN 978-80-7393-399-9.

⁴⁴ BRITANNICA, The Editors of Encyclopaedia. *The conquest of Vietnam by France*. Encyclopedia Britannica [online]. 2021 [cit. 2022-30-06]. Dostupné z: <https://www.britannica.com/place/Vietnam/The-conquest-of-Vietnam-by-France>

⁴⁵ LLEWELLYN, Jennifer; SOUTHEY, Jim; THOMPSON, Steve. *French colonisation in Vietnam*, Alpha History, [online]. 2019 [cit. 2022-30-06]. Dostupné z: <https://alphahistory.com/vietnamwar/french-colonisation-in-vietnam/>

⁴⁶ BRITANNICA, The Editors of Encyclopaedia. *The conquest of Vietnam by France*. Encyclopedia Britannica [online]. 2021 [cit. 2022-30-06]. Dostupné z: <https://www.britannica.com/place/Vietnam/The-conquest-of-Vietnam-by-France>

⁴⁷ LLEWELLYN, Jennifer; SOUTHEY, Jim; THOMPSON, Steve, *French colonisation in Vietnam*, Alpha History, [online]. 2019 [cit. 2022-30-06]. Dostupné z: <https://alphahistory.com/vietnamwar/french-colonisation-in-vietnam/>

Nejdříve se Francouzi zaměřili na dobytí města Saigon. Vietnamci zprvu kladli Francouzům odpor, nicméně nakonec nebyli schopní čelit útočníkům a jejich vyspělým zbraním a v červnu 1862 byli nuceni uzavřít mírovou smlouvu, která postoupila dobytá území Francii. O pět let později byla pod francouzskou nadvládu připojena další území na jihu. Celá kolonie byla pojmenována Koncičina. Koncem 80. let 19. století byl pod kontrolou Francie už nejen Vietnam, ale i Laos a Kambodža. Toto uskupení pod francouzskou nadvládou se označovalo jako Francouzská Indočina a byla jednou z nejdůležitějších koloniálních území Francie.⁴⁸

Francouzská nadvláda nad Vietnamem trvala až do druhé světové války, kdy Francouzi ztratili kontrolu nad svou kolonií, když japonská vojska obsadila Vietnam. Japonsko však v roce 1945 kapitulovalo a Ho Či Min, největší představitel boje za nezávislost Vietnamu, krátce na to vyhlásil nezávislost Vietnamu na Francii.⁴⁹

S tím se Francouzi odmítli smířit, a tak se Viet Minh (Liga za nezávislost Vietnamu) uchýlila k partyzánské válce za nezávislý Vietnam. Vietnamská válka za nezávislost probíhala mezi lety 1946 a 1954. I přes americkou podporu byla Francie nucena kapitulovat. Tím Vietnam oficiálně získal nezávislost na Francii.⁵⁰

Reformátor Ho Či Min

Ho Či Min byl nejvýznamnější osobností Vietnamu na jeho cestě za nezávislostí. Narodil se v roce 1890 ve středním Vietnamu. Od roku 1919, kdy žil ve Francii, začal projevovat větší zájem o politiku. Byl výrazně ovlivněn Marcelem Cachinem, členem Socialistické strany Francie, což odstartovalo jeho politickou profilaci na komunismus a socialismus. V roce 1923 odcestoval do Moskvy, kde pracoval pro Kominternu, jejímž cílem bylo šířit myšlenky komunismu (všemi prostředky bojovat za svržení světové buržoazie a vytvořit mezinárodní Sovětské republiky). Mezi lety 1924–1927 pobýval v Číně.⁵¹

⁴⁸ BRITANNICA, The Editors of Encyclopaedia. *The conquest of Vietnam by France*. Encyclopedia Britannica [online]. 2021 [cit. 2022-30-06]. Dostupné z: <https://www.britannica.com/place/Vietnam/The-conquest-of-Vietnam-by-France>

⁴⁹ LLEWELLYN, Jennifer; SOUTHEY, Jim; THOMPSON, Steve, *French colonisation in Vietnam*, Alpha History, [online]. 2019 [cit. 2022-30-06]. Dostupné z: <https://alphahistory.com/vietnamwar/french-colonisation-in-vietnam/>

⁵⁰ ROTONDI, Jessica Pearce. *6 Events That Laid the Groundwork for the Vietnam War*. [online]. 2022 [cit. 2022-30-06]. Dostupné z: <https://www.history.com/news/vietnam-war-origins-events>

⁵¹ FISHER, Harold Henry. *The Communist Revolution: An Outline of Strategy and Tactics*. Stanford University Press, 1955. 100 s. s. 13.

Ho Či Minovi nejvýznamnější činy, které vedly k nezávislosti Vietnamu v roce 1954 a ke změně politického systému, můžeme shrnout do následujících dvou bodů.

1. Založení Viet Minh – Liga za nezávislost Francie

Po svém návratu do Vietnamu v roce 1941 založil Ho Či Min Viet Minh (Liga za nezávislost Vietnamu). Jednalo se o organizaci, která vedla boj za nezávislost Vietnamu na francouzské nadvládě. Přestože byl Viet Minh veden primárně komunisty, fungoval jako národní frontová organizace otevřená osobám různého politického přesvědčení. Tato organizace také výrazně bojovala proti okupaci Vietnamu Japonskem během 2. světové války skrze partyzánské operace proti Japonsku.⁵²

2. Založení komunistické strany v roce 1930

Druhým velkým činem Ho Či Mina bylo založení Komunistické strany Vietnamu v roce 1930. V roce 1954 se tato strana stala vládnoucí stranou Severního Vietnamu. Po převzetí moci v Jižním Vietnamu v roce 1976 vládla celému Vietnamu.⁵³

Komunistická strana Vietnamu byla organizována na základě demokratického centralismu, jehož autorem byl ruský marxistický revolucionář Vladimír Iljič Lenin. Nejvyšší institucí strany byl národní kongres, který volil ústřední výbor. Strana se hlásila ke komunismu a účastnila se každoročního mezinárodního setkání komunistických a dělnických stran.⁵⁴

1.2.5 Kolonialismus, postkolonialismus v Egyptě a reformátor Gamál Násir

Egypt je jeden ze států, nacházejících se na severu afrického kontinentu. Sousedí s na západě Libyí, na jihu se Súdánem a na severovýchodě s Izraelem. Severní hranici tvoří Středozemní moře a na východní břehy omývá Rudé moře.⁵⁵

Koloniální historie Egypta není tak obsáhlá jako tomu bylo například u Kuby. Začíná v roce 1517 dobytím Egypta osmanským vládcem Selimem I. Od té doby byl

⁵² BRITANNICA, The Editors of Encyclopaedia. *Viet Minh*. Encyclopedia Britannica [online]. 2020 [cit. 2022-30-06]. Dostupné z: <https://www.britannica.com/topic/Viet-Minh>

⁵³ MOISE, Edwin E. *Nacionalism and communism in Vietnam*. Journal of Third World Studies. University Press of Florida. 1988 [online]. 1988 [cit. 2022-30-06]. Dostupné z: <https://www.jstor.org/stable/45193059> s. 6-22

⁵⁴ MOISE, Edwin E. *Nacionalism and communism in Vietnam*. Journal of Third World Studies. University Press of Florida. 1988 [online]. 1988 [cit. 2022-30-06]. Dostupné z: <https://www.jstor.org/stable/45193059> s. 6-22

⁵⁵ KARTOGRAFIE PRAHA. Školní atlas světa. 4. vydání. Praha: Kartografie Praha, a.s., 2017, 183 s. ISBN 978-80-7393-399-9.

Egypt provincií Osmanské říše. Sultánovi místodržící se o Egypt příliš nezajímali a Egypt začal hospodářsky upadat. Oslabení ekonomického systému v kombinaci s následky moru způsobilo, že byl Egypt zranitelný.⁵⁶

Této situace využila Francie v čele s Napoleonem Bonapartem. Invaze však byla velmi krátká, jelikož se do konfliktu vložili Britové. V roce 1801 anglicko-osmanské vojenské oddíly francouzskou nadvládu v Egyptě ukončily. Jako zastupující velitel tureckých oddílů přišel do Káhiry Muhammad Alí, který významně ovlivnil další dějiny Egypta. Po odchodu Francouzů se spojení Anglie a Osmanské říše rozpadlo a mezi těmito státy nastaly boje o nadvládu nad Egyptem.⁵⁷

Během vlády dynastie Muhammada Alího byl 17. listopadu 1869 otevřen Suezský průplav, který spojoval Středozemní a Rudé moře. Suezský průplav uvedl Egypt do přímé závislosti na cizích zemích, jelikož průplav financovala například i Francie, Itálie, USA a Rusko.⁵⁸ Závislost prohloubil Alího vnuk Ismá'il. Ten se snažil zvýšit konkurenční schopnost své země na mezinárodních trzích s bavlnou a investoval do rozvoje infrastruktury. Bohužel investice však nemohl splácet a v důsledku finanční krize v roce 1875 prodal egyptské akcie společnosti na stavbu Suezského průplavu Británii a od roku 1876 musel souhlasit s britsko-francouzskou finanční kontrolou průplavu.⁵⁹

V zemi postupně začala narůstat nespokojenost lidí, kterým se nelíbilo vměšování cizích zemí do Egyptské politiky. Problémy prohloubil i rozmařilý život vladařského dvora. Situace nakonec vedla k nacionalistické vzpouře v roce 1879.

Britská armáda obsadila Egypt v roce 1882, aby chránila finanční zájmy v zemi, což vyvrcholilo násilnou válkou. Británie zvítězila a z Egypta se stal protektorát, který trval až do první světové války.⁶⁰ Během období protektorátu začala postupně sílit

⁵⁶ BRITANNICA, The Editors of Encyclopaedia. *The Ottomans (1517–1798)*. Encyclopedia Britannica [online]. 2021 [cit. 2022-30-06]. Dostupné z: <https://www.britannica.com/place/Egypt/The-Ottomans-1517-1798>

⁵⁷ BRITANNICA, The Editors of Encyclopaedia. *From the French to the British occupation (1798–1882)*. Encyclopedia Britannica [online]. 2021 [cit. 2022-30-06]. Dostupné z: <https://www.britannica.com/place/Egypt/From-the-French-to-the-British-occupation-1798-1882>

⁵⁸ HISTORY, History.com Editors. *Suez Canal opens*. [online]. 2021 [cit. 2022-30-06]. Dostupné z: <https://www.history.com/this-day-in-history/suez-canal-opens>

⁵⁹ ABIR, M. *Modernisation, Reaction and Muhammad Ali's 'Empire'*. Middle Eastern Studies, [online]. 1977. Taylor and Francis, Ltd. [cit. 2022-30-06]. Dostupné z: <https://www.jstor.org/stable/4282660?seq=1> s. 306

⁶⁰ CAMBRIDGE UNIVERSITY. *Britain in Egypt*. Whipple Library, Department of History and Philosophy of Science [online]. 2019 [cit. 2022-30-06]. Dostupné z:

nespokojenost Egyptanů, kteří se začali připojovat k nacionalistickému hnutí. Růst nacionalismu nakonec vedl ke vzpouře, která dohnala vládu Spojeného království v roce 1922 k vydání jednostranného prohlášení nezávislosti Egypta. Protektorát byl zrušen a bylo založeno nezávislé Egyptské království.⁶¹

Britský vliv na politiku však nadále převládal. Británie si udržela kontrolu nad zónou průplavu. Ve městech a obcích byli rozmístěni britští vojáci. Během druhé světové války britská vojska používala Egypt jako základnu pro spojenecké operace v celé oblasti.⁶²

V lednu 1952 vypukly v Káhiře nepokoje proti britské vojenské přítomnosti, a ještě v téže roce došlo k převratu, který vedli Muhammad Nadžib a plukovník Gamál Násir. V roce 1953 byla vyhlášena Egyptská republika a Nadžib se stal prezidentem, avšak ne na dlouho. O rok později byl Násirem donucen k rezignaci. Tím začalo období vlivu Gamála Násira.⁶³

Reformátor Gamál Násir

Gamál Násir se narodil během 1. světové války. Již v mládí snil o Egyptě, který nebude pod nadvládou Velké Británie. Tento sen ho neopustil a začal přemýšlet nad jeho uskutečněním. Během studií na Vojenské akademii kolem sebe soustředil skupinu mladých vojáků, těm se později začalo říkat „Hnutí svobodných důstojníků“. Toto hnutí v roce 1952 zahájilo v Egyptě úspěšný převrat a Egypt byl zbaven nadvlády Velké Británie. Tím ale Násirovo revoluční působení v zemi neskončilo. Násirova éra začala v plném rozsahu až jeho jmenováním prezidentem v roce 1956.⁶⁴

Svého hlavního cíle už Násir dosáhl, když byl Egypt zbaven nadvlády Britů. Již před vznikem Egyptské republiky Násir tíhl k východnímu bloku. Tato skutečnost se

<https://www.whipplelib.hps.cam.ac.uk/special/exhibitions-and-displays/conflicting-chronologies/britain-egypt>

⁶¹ MAK, Lanver. *The British in Egypt: Community, Crime and Crises 1882-1922*. IB Tauris, 2012. 344 s. ISBN: 978-1848857094 s. 89

⁶² CAMBRIDGE UNIVERSITY. *Britain in Egypt*. Whipple Library, Department of History and Philosophy of Science [online]. 2019 [cit. 2022-30-06]. Dostupné z: <https://www.whipplelib.hps.cam.ac.uk/special/exhibitions-and-displays/conflicting-chronologies/britain-egypt>

⁶³ CAMBRIDGE UNIVERSITY. *Britain in Egypt*. Whipple Library, Department of History and Philosophy of Science [online]. 2019 [cit. 2022-30-06]. Dostupné z: <https://www.whipplelib.hps.cam.ac.uk/special/exhibitions-and-displays/conflicting-chronologies/britain-egypt>

⁶⁴ ABURISH, Said K. *Nasser, The Last Arab*. New York City: St. Martin's Press, 2004. ISBN 978-0-312-28683-5 s. 35-39

promítla i v jeho dalším působení. Nejvíce se to projevilo v politickém fungování země. Sovětský svaz Egypt podporoval hospodářsky, příkladem je spolupráce je výstavba Asuánské přehrady. Sovětský svaz dodával velkou část prostředků ve formě financí a odborných techniků.⁶⁵

V roce 1956 se Násir rozhodl znárodnit společnost Suezského průplavu, aby mohl financovat projekt Asuánské přehrady. Jedním z argumentů pro znárodnění bylo, že egyptský lid má právo na suverenitu nad vodní cestou, hlavně proto, kolik Egyptanů zemřelo při její stavbě. Znárodnění bylo velmi vřele přijato nejen egyptskými obyvateli a sousedními státy, ale i Násirovými nepřáteli. Tímto krokem si upevnil v zemi svou moc. Znárodnění Suezského průplavu nakonec vyústilo v Suezskou krizi, z níž se vyvinul ozbrojený konflikt.⁶⁶

Po převratu a Násirově následném jmenování prezidentem, se stal jeho dominantní ideologií panarabismus. Panarabismus je ideologie, která se hlásí ke sjednocení zemí severní Afriky a západní Asie od Atlantského oceánu po Arabské moře.⁶⁷ O to se koncem 60. let pokusil i Násir, když se snažil vytvořit Sjednocenou arabskou republiku složenou z Egypta, Sýrie a Jemenu. Jemen se nikdy nepřipojil a připojení Sýrie trvalo jen 3 roky.⁶⁸

⁶⁵ STEELE, William B., *EGYPT'S RELATIONS WITH THE SOVIET UNION: AN*. Naval War College Review, [online]. 1963 [cit. 2022-30-06]. Dostupné z: <https://www.jstor.org/stable/45237640?seq=1> s. 18

⁶⁶ ABURISH, Said K. *Nasser, The Last Arab*. New York City: St. Martin's Press, 2004. ISBN 978-0-312-28683-5 s. 138-139

⁶⁷ JOURNAL OF CONTEMPORARY HISTORY. Pan-Arab Nationalism: The Ideological Dream as Compelling Force. [online]. 1991 [cit. 2022-30-06]. Dostupné z: <https://www.jstor.org/stable/260659?seq=1> s. 531

⁶⁸ ČEJKA, Marek. *Izrael a Palestina – Minulost, současnost a směřování blízkovýchodního konfliktu*. 2. vyd. Praha: Barrister & Principal, 2007. ISBN 978-80-87029-16-9. s. 101

2 Koloniální historie jižní Afriky a búrské války

2.1 Koloniální historie jižní Afriky

2.1.1 Portugalci

Prvním Evropanem, který prozkoumal břehy jižní Afriky, byl Portugalec Bartolomeo Diaz, který v roce 1488 jako první obeplul mys Dobré naděje.⁶⁹ Cesta z Evropy kolem jižní Afriky sloužila jako námořní cesta do Orientu, která byla používána stále častěji. Portugalci měli nad touto cestou moc přibližně sto let od jejího objevení. Oblast jižní Afriky používali především jako zastávku, kde jen doplnili zásoby. Nezakládali zde žádné osady, protože Portugalci měli špatné vztahy s tamějšími domorodci a nejprve zde nestavěli ani přístavy, jelikož byly při pobřeží rozlehlé mělčiny.⁷⁰

2.1.2 Holanďané

Koncem 16. století začali v jižní Africe přistávat se svými loděmi občas i Holanďané. Zájem Evropanů o vytvoření svého zázemí pro cesty do Orientu v jižní Africe rostl.⁷¹ Holanďané proto přemýšleli nad vybudováním vlastního přístavu na jižním cípu Afriky. Hlavním důvodem bylo to, že už nechtěli používat portugalské přístavy. V roce 1652 byla v zátocě Stolové hory Holanďanem Janem van Riebeckem založena zásobovací stanice pro lodě holandské Východoindické společnosti.⁷² Založení stanice znamenalo pro proplouvající lodě zlepšení podmínek zásobování potravinami a pitnou vodou. Z této stanice později vzniklo Kapské město.⁷³

2.1.3 Vznik jihoafrického otroctví

S kolonialismem, který začal v jižní Africe v roce 1652, přišlo i otroctví a nucené práce. Začali s ním Nizozemci, kteří nejdříve v jižní Africe doplňovali zásoby na cestě do Indonésie. Tam zotročili celé populace, ovládali je silou a nutili je k produkci plodin.

⁶⁹ KNEMEYER, Thomas a Brigitte KNEMEYER. *Jihoafrická republika*. Praha: Jan Vašut, 2004. Merian live!. ISBN 8072363522. s. 104

⁷⁰ ZIMÁK, Alexandr. *Jihoafrická republika*. Praha: Libri, 2003. Stručná historie států. ISBN 8072771841. s. 14

⁷¹ HULEC, Otakar. *Dějiny jižní Afriky*. 2., rozš. vyd. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2010. Dějiny států. ISBN 978-80-7422-039-5. 59, taktéž ZIMÁK, Alexandr. *Jihoafrická republika*. Praha: Libri, 2003. Stručná historie států. ISBN 8072771841. s. 15

⁷² KNEMEYER, Thomas a Brigitte KNEMEYER. *Jihoafrická republika*. Praha: Jan Vašut, 2004. Merian live!. ISBN 8072363522. s. 104

⁷³ HULEC, Otakar. *Dějiny jižní Afriky*. 2., rozš. vyd. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2010. Dějiny států. ISBN 978-80-7422-039-5. 60

V Kapsku se Nizozemci nejprve pokoušeli získat dobytek a pracovní sílu prostřednictvím vyjednávání, ale tato jednání byla neúspěšná a na řadu přišlo zavedení otroctví. Nejprve se Nizozemci zaměřili na domorodý kmen Khoikhoiů, kterému zabrali jejich území a udělali z nich služebníky.⁷⁴

Postupem času se však potřeby na počet otroků zvýšily a Nizozemci byli nuceni hledat jinde. Mnoho jich bylo dováženo z Indie nebo jiných oblastí Afriky, ale také z Číny. S osidlováním amerického kontinentu se začal zvyšovat zájem o otroky jako pracovní sílu, a tak Nizozemci prodávali své otroky do Ameriky. Počet otroků v Africe se rychle zvyšoval, avšak jejich přirozená reprodukce byla malá, jelikož byli dováženi převážně fyzicky silnější muži. Ke konci 18. století v Kapské kolonii převažoval počet otroků počet jejich majitelů. Otroci byli používáni na všechny těžké práce a nejvíce jich měli samozřejmě ti nejbohatší. Mnoho Jihoafričanů je potomky otroků přivezených do Kapské kolonie v letech 1653 až 1822.⁷⁵

Nejzásadnější důsledky obchodu s otroky v Atlantiku byly demografické, ekonomické a politické. Obchod s otroky v Atlantiku značně zpomalil africký demografický vývoj, což mělo trvalé následky pro dějiny kontinentu. Africké populace stagnovaly.⁷⁶

2.1.4 Britská nadvláda od roku 1795

Ke konci 18. století začalo v Kapském městě přistávat mnohem více lodí jiných států než Holandska. Holandská východoindická společnost byla oslabena vlivem mnohých válek, a nakonec byla nucena vyhlásit bankrot.⁷⁷

Na začátku 18. století se zde do popředí dostává Velká Británie, která obsazuje Kapsko. Hlavními důvody jsou hlavně vysoká nezaměstnanost v Británii po napoleonských válkách a zajištění cesty do Indie. Britská suverenita oblasti byla uznána na Vídeňském kongresu v roce 1815, kdy Nizozemci přijali za kolonii platbu 6 milionů

⁷⁴ SOUTH AFRICAN HISTORY ONLINE. *History of slavery and early colonisation in South Africa* [online]. 2022 [cit. 2022-30-06]. Dostupné z: <https://www.sahistory.org.za/article/history-slavery-and-early-colonisation-south-africa>

⁷⁵ HULEC, Otakar. *Dějiny jižní Afriky*. 2., rozš. vyd. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2010. Dějiny států. ISBN 978-80-7422-039-5. 62-64

⁷⁶ SOUTH AFRICAN HISTORY ONLINE. *History of slavery and early colonisation in South Africa* [online]. 2022 [cit. 2022-30-06]. Dostupné z: <https://www.sahistory.org.za/article/history-slavery-and-early-colonisation-south-africa>

⁷⁷ ZIMÁK, Alexandr. *Jihoafrická republika*. Praha: Libri, 2003. Stručná historie států. ISBN 8072771841. s. 19-20

liber. Od té doby byla oblast s jednou přestávkou pod nadvládou Britů. Dlouho však neměla pro Brity nikterak zásadní význam a sloužila pouze jako zásobovací stanice pro lodě mířící do Indie. To se ale postupem času změnilo.⁷⁸

2.1.5 Konflikty s domorodým obyvatelstvem

Již od dob osídlení země Holanďany začaly vznikat konflikty s různými domorodými kmeny, především s Xhosy. Nejčastěji se jednalo o spory o území, jelikož osadníci rozšiřovali svoje farmy, později i města. Další spory se pak vedly o hospodářská zvířata, zprvu Búrové (holandští osadníci) vyměňovali například korálky nebo tabák za hospodářská zvířata. Později se ale požadavky na počet dobytka natolik zvýšily, že to pro kmeny přestalo být výhodné. Búrové si tedy začali obstarávat dobytek násilím. Ke konci 18. století v důsledku těchto sporů začalo docházet k válkám mezi Búry, později i Brity a Xhosy. Nakonec došlo k devíti válkám, které probíhaly přerušovaně mezi lety 1779–1879.⁷⁹

V prvních třech válkách bojovali pouze Búrové proti Xhosům. K první válce došlo již roku 1779. Trvala tři roky. Hlavním důvodem vzniku konfliktu byl, jak již bylo zmíněno, spor o hospodářský dobytek. Xhosové z počátku nad Búry vítězili, nicméně situace se začala obracet, když Búrové do války zapojili střelné zbraně. Xhosové museli svůj způsob boje změnit a využít znalost terénu, a tak docházelo k partyzánským válkám.⁸⁰

Druhá z válek vypukla v roce 1793 a hlavním důvodem jejího vzniku byl spor o území, které si nárokovali jak Búrové, tak Xhosové. Třetí válka probíhala mezi lety 1799–1801.⁸¹ Od čtvrté války se v konfliktu začali angažovat i Britové, kteří obsadili Kapsko v průběhu napoleonských válek. Britové většinu následujících konfliktů vyhráli, nakonec se stal zbytek území Xhosů součástí Kapské kolonie.⁸²

⁷⁸ ZIMÁK, Alexandr. *Jihoafriická republika*. Praha: Libri, 2003. Stručná historie států. ISBN 8072771841. s. 19-20

⁷⁹ ZIMÁK, Alexandr. *Jihoafriická republika*. Praha: Libri, 2003. Stručná historie států. ISBN 8072771841. s. 14-17

⁸⁰ SOUTH AFRICAN HISTORY ONLINE. *First Anglo Boer War* [online]. 2020 [cit. 2022-30-06]. Dostupné z: <https://www.sahistory.org.za/article/first-anglo-boer-war>

⁸¹ HULEC, Otakar. *Dějiny jižní Afriky*. 2., rozš. vyd. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2010. Dějiny států. ISBN 978-80-7422-039-5. 79-81

⁸² BRITANNICA, The Editors of Encyclopaedia. *Cape Frontier Wars*. Encyclopedia Britannica [online]. 2011 [cit. 2022-30-06]. Dostupné z: <https://www.britannica.com/event/Cape-Frontier-Wars>

Tím však britská angažovanost v bojích proti domorodému obyvatelstvu neskončila. Britové se chtěli vypořádat i s dalším kmenem, kmenem Zulů. V té době se jednalo o nejpočetnější kmen v jižní Africe a království Zulu bylo největším černošským státem v jižní Africe. S tímto kmenem již dříve bojovali Búrové, kteří je s pomocí střelných zbraní rozdrtili. Nad tímto kmenem i Britové nakonec vyhráli a ovládli jeho území.⁸³

2.1.6 Počátek konfliktů mezi Búry a Brity, předzvěst búrských válek

Ačkoli Búrové s Brity z počátku spolupracovali, hlavně v boji proti domorodým kmenům, brzy se jim britská nadvláda znelíbila. To se projevilo již během válek s domorodým obyvatelstvem, kdy byli Britové na straně Búrů a chtěli po nich pravidelnou vojenskou službu. Nejvíce se však Búrům nelíbilo Britské rozhodnutí, kdy měli opustit dobyté Xhoské území ve prospěch Britů. Následovala další britská rozhodnutí, jako například zvýšení ceny půdy, ve školách a úřadech se zaváděla angličtina, bylo zakázáno obchodování s otroky a později došlo i ke zrušení otroctví, důsledkem toho bylo, že mnoho farem přišlo na mizinu. To vše nakonec znamenalo, že se velké množství obyvatel rozhodlo opustit kapskou kolonii a přesunout se více do vnitrozemí, kde si mohli žít po svém.⁸⁴

Ti, kteří zůstali, začali mít obavy o budoucnost své kultury a jazyka. Angličtina začínala být totiž téměř všudypřítomná. Proto byly zakládány různé spolky a školy, ve kterých měla být zachována holandsština. Tím se také pomalu budoval afrikánský (búrský) nacionalismus, který postupně sílí. Začala se vytvářet afrikánština, nový jazyk, na jehož tvorbě se podílely i muslimové a jiní míšenci, kteří se do země také přistěhovali. Afrikánštinou začali mluvit i holandsští usedlíci. Sílí i politický vliv Afrikánců, afrikánská strana Afrikaner bond se stala jednou z nejsilnějších v jihoafrickém parlamentu, ale nikdy nezískala dostatek mandátů.⁸⁵

Búrové, kteří Kapskou kolonii opustili a přesunuli se více do vnitrozemí založili v druhé polovině 19. století vlastní Búrské státy. Největšími a zároveň nejznámějšími jsou Transvaalská republika a Oranžský svobodný stát. Oba státy se kvůli velkým

⁸³ ZIMÁK, Alexandr. *Jihoafrická republika*. Praha: Libri, 2003. Stručná historie států. IpředevSBN 8072771841. s. 26-28

⁸⁴ ZIMÁK, Alexandr. *Jihoafrická republika*. Praha: Libri, 2003. Stručná historie států. ISBN 8072771841. s. 19-23

⁸⁵ HULEC, Otakar. *Dějiny jižní Afriky*. 2., rozš. vyd. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2010. Dějiny států. ISBN 978-80-7422-039-5. 142-144

nalezištím diamantů a zlata staly cílem příchozích Uitlanderů (především Britové přicházející z Kapské kolonie), kteří chtěli nerostné bohatství těžít.⁸⁶ Většina z nich pocházela z Anglie, jejíž zájem o Búrské republiky obecně vzrostl. Počet přistěhovalců brzy přerostl počet Búrů. Aby si udržely svou pozici, začali zvyšovat daně a snažily se počet přistěhovalců omezit. Ti však zanedlouho začali požadovat stejná práva, jako měli Búrové. S tím Búrové nesouhlasili, a tak se zvedl odpor přistěhovalců. Konflikty mezi Búry a Brity nakonec eskalovaly v búrské války.⁸⁷

2.2 Búrské války

Jak již bylo zmíněno, jedním z hlavních důvodů vzniku válečného konfliktu byl zájem Britů o nerostné bohatství (především zlato a diamanty) na území Búrských republik. Nebyl to ale jediný důvod. Vzniklé Búrské republiky a jejich možná spolupráce byla pro Anglii nepřijatelná, jelikož ta chtěla později propojit svá území na jihu (Kapské město) s územími na severu (Káhira). Anglie totiž udělala z Egypta ke konci 19. století svůj protektorát. Posledním důvodem jsou konflikty mezi zájmy Búrů a anglickými přistěhovalci v búrských republikách.⁸⁸

První búrská válka probíhala mezi lety 1880-1881. Ozbrojený konflikt začal jako reakce Búrů na nátlak Britů ohledně anexe búrských území k britským. Búrské vojenské síly byly typickým příkladem občanské armády, jelikož všichni bílí muži mezi 16 a 60 lety měli povinnost neplacené vojenské služby. Nutno říci, že búrská armáda, ačkoli převážně civilní, byla velmi schopná. Většina mužů vyrůstala na statcích a pušku ovládali velmi dobře.⁸⁹

Búrové útočili ve formě „komand“, každé město mělo své komando. Taktikou búrských jednotek byla rychlost, soustředění útoku a připravenost se stáhnout. Ačkoli byly britské jednotky vybaveny lépe než jejich búrské protějšky a britská armáda byla

⁸⁶ ZIMÁK, Alexandr. *Jihoafriická republika*. Praha: Libri, 2003. Stručná historie států. ISBN 8072771841. s. 28-29

⁸⁷ HULEC, Otakar. *Dějiny jižní Afriky*. 2., rozš. vyd. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2010. Dějiny států. ISBN 978-80-7422-039-5. 146-147

⁸⁸ ZIMÁK, Alexandr. *Jihoafriická republika*. Praha: Libri, 2003. Stručná historie států. ISBN 8072771841. s. 28-29

⁸⁹ PRETORIUS. Fransjohan, *The Boer Wars* [online]. BBC. 2011 [cit. 2022-30-06]. Dostupné z: https://www.bbc.co.uk/history/british/victorians/boer_wars_01.shtml

složena převážně z profesionálů, nepodařilo se jim v této válce Búry porazit. Historikové přisuzují britskou porážku špatné komunikaci na britské straně.⁹⁰

Mírová smlouva byla podepsána 23. března 1881 a 3. srpna téhož roku byla podepsána i Pretorijská úmluva, která plně neobnovila nezávislost Transvaalu, ale udržela stát pod britskou suverenitou.⁹¹

Druhá búrská válka nebo také druhá válka anglo-búrská, byla dalším válečným konfliktem mezi Búry a Brity v jižní Africe. Válce se také přezdívalo jihoafrická válka, protože na obou válčících stranách bojovali i černoši. Příčiny druhé búrské války jsou v podstatě stejné, jako tomu bylo v první válce. První búrskou válkou a jejím výsledkem vše ještě více eskalovalo. Další příčinou bylo i zvyšování počtu tzv. Uitlanderů neboli „cizinců“. Jednalo se o britské nebo jiné neafrikánské přistěhovalce v oblasti Transvaalské republiky.⁹²

Poslední podstatnou příčinou druhé války byl nájezd proti Transvaalu uskutečněný v roce 1896 pod názvem Jameson Raid. Cílem bylo vyvolat povstání Uitlanderů v Transvaalu a následně nad ním převzít vládu a proměnit jej v britskou kolonii. Nájezd se však nezdařil, a to z několika důvodů. Nejpodstatnější byl fakt, že mnoho Uitlanderů nemělo o násilné povstání zájem a dále také neúspěšné přerušení telegrafní komunikace, kdy Búrové nakonec dostaly informace o blížícím se útoku.⁹³

Druhá búrská válka nakonec vypukla 11. října roku 1899 a trvala necelé tři roky. Britové zpočátku velmi podcenili schopnosti Búrské armády. Počet vojáků na britské straně byl více než 5krát větší než na straně búrské, a proto Britové usoudili, že vítězství bude jasné a rychlé. Nebylo tomu tak, Búrové zpočátku využili nepřipravenost a vojenskou slabost Britů a porazili je v řadě důležitých střetů. Dokonce oblehli během velmi krátké doby i několik klíčových měst, například Ladysmith nebo Kimberley.⁹⁴

⁹⁰ SOUTH AFRICAN HISTORY ONLINE. *First Anglo Boer War* [online]. 2020 [cit. 2022-30-06]. Dostupné z: <https://www.sahistory.org.za/article/first-anglo-boer-war>

⁹¹ PRETORIUS. Fransjohan, *The Boer Wars* [online]. BBC. 2011 [cit. 2022-30-06]. Dostupné z: https://www.bbc.co.uk/history/british/victorians/boer_wars_01.shtml

⁹² BRITANNICA, The Editors of Encyclopaedia. *Uitlander*. Encyclopedia Britannica [online]. 2019 [cit. 2022-30-06]. Dostupné z: <https://www.britannica.com/topic/Uitlander>

⁹³ SOUTH AFRICAN HISTORY ONLINE. *The Jameson Raid* [online]. 2022 [cit. 2022-30-06]. Dostupné z: <https://www.sahistory.org.za/article/jameson-raid>

⁹⁴ SOUTH AFRICAN HISTORY ONLINE. *The South African War 1899-1902* [online]. 2019 [cit. 2022-30-06]. Dostupné z: <https://www.sahistory.org.za/article/south-african-war-1899-1902>

Na začátku roku 1900 došlo k velkému posílení sil Britů, kteří znovu obsadili Búry obležená města, porazili búrské armády a rychle postoupili až k hlavním městům Oranžského svobodného státu a Transvaalské republiky, které obsadili již během první poloviny roku 1900.⁹⁵

Ke konci roku 1900 přešla válka do své nejničivější a nejbrutálnější fáze. Mimo to, že Britové rozdělili Búrské republiky několika tisíci kilometry ostnatého drátu, nasadili také taktiku spálené země, kdy vypalovali búrskou úrodu a ničili jejich farmy, aby Búrové neměli dostatek potravin. V tomto období Britové začali vyvážet a používat první koncentrační tábory, kam posílali nejen búrské, ale i černošské obyvatelstvo. Tyto tábory byly velmi špatně vybavené, byl zde hlavně nedostatek jídla a zdravotní péče, a proto mnoho žen a dětí umíralo na různé choroby.⁹⁶

K ukončení války došlo 31. května 1902 podepsáním Vereenigingské mírové smlouvy a z obou búrských republik se staly britské kolonie. Jihoafrická válka byla nejkrvavější, nejdelší a nejdražší válka, kterou vedla Británie v období od napoleonských válek do první světové války. Válka stála Brity více než 200 milionů liber a Británie ztratila více než 20 000 mužů. Búrská strana zaplatila životy 40 000 lidí a během celého konfliktu bylo zabito více než 15 000 černochoů.⁹⁷

2.2.1 Role černošského obyvatelstva během druhé búrské války

I když se o druhé búrské válce většinou píše jako o válce dvou bělošských autorit, které mezi sebou bojují o moc v jižní Africe, na průběh války mělo velký vliv i africké černošské obyvatelstvo.⁹⁸

I přesto, že mezi oběma stranami existovalo nepsané pravidlo o nevyzbrojování černošského obyvatelstva, ani jedna strana tuto nepsanou dohodu nedodržovala. Do války byly zapojeny skupiny obyvatel jako Zuluové, Xhosové, Svazijci, Basothové a Sothové.⁹⁹

⁹⁵ BRITANNICA, The Editors of Encyclopaedia. *South African War*. Encyclopedia Britannica [online]. 2021 [cit. 2022-30-06]. Dostupné z: <https://www.britannica.com/event/South-African-War>

⁹⁶ ZIMÁK, Alexandr. *Jihoafrická republika*. Praha: Libri, 2003. Stručná historie států. ISBN 8072771841. s. 30-31

⁹⁷ BRITANNICA, The Editors of Encyclopaedia. *South African War*. Encyclopedia Britannica [online]. 2021 [cit. 2022-30-06]. Dostupné z: <https://www.britannica.com/event/South-African-War>

⁹⁸ SOUTH AFRICAN HISTORY ONLINE. *Role of Black people in the South African War* [online]. 2019 [cit. 2022-30-06]. Dostupné z: <https://www.sahistory.org.za/article/role-black-people-south-african-war>

⁹⁹ HULEC, Otakar. *Dějiny jižní Afriky*. 2., rozš. vyd. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2010. Dějiny států. ISBN 978-80-7422-039-5. 158

Černošské obyvatelstvo ale neplnilo jen funkci ozbrojených vojáků. Někteří byli sluhy, kuchaři nebo kopali zákopy. Obě válčící strany sice černošské obyvatelstvo do války zapojily, ale větší motivaci ke vstupu do konfliktu mělo černošské obyvatelstvo na britské straně. Hlavním důvodem byl fakt, že Britové slibovali černým Afričanům, v případě vítězství, politická práva. Britové nakonec válku vyhráli, ale podepsáním Vereenigingské smlouvy bylo odloženo rozhodování o politických právech černochoů až do doby, kdy obě nově vzniklé britské kolonie mohly samy vládnout. Poté byla ještě dlouho černošskému obyvatelstvu odepírána politická práva, protože nově vzniklé kolonie chtěly ve svém čele vládu složenou z bělochů.¹⁰⁰

¹⁰⁰ SOUTH AFRICAN HISTORY ONLINE. *Role of Black people in the South African War* [online]. 2019 [cit. 2022-30-06]. Dostupné z: <https://www.sahistory.org.za/article/role-black-people-south-african-war>

3 Situace po búrských válkách a cesta k apartheidu, zavedení apartheidu

3.1 Situace po búrských válkách

3.1.1 Situace pro černošské obyvatelstvo

Búrské války v letech 1880-1881 a 1899-1902 měli jednoznačný dopad na budoucí vývoj jižní Afriky. Pro černošské obyvatelstvo to ve výsledku znamenalo, že jim nebudou přičtena politická práva, které jim Britové za jejich účast ve válce slíbily, ba naopak práva černošského obyvatelstva budou postupně mizet a jejich situace se bude zhoršovat. Krátce po válce se začíná stupňovat i diskriminace, Britové například v Natalu začali zvyšovat staré daně černým Afričanům, a dokonce pro ně vytvářeli daně nové. Daně byly často tak vysoké, že na ně museli vydělávat několik měsíců. V roce 1906 vše vyvrcholilo Bambathovým povstáním, kdy se odpůrci této britské diskriminace sjednotili pod vedením náčelníka Bambathy. Britové se zprvu snažili odpůrce zastrašit, ale nepokoje stále pokračovaly. Nakonec v polovině roku 1906 Britové povstalce porazili.¹⁰¹

Černošské obyvatelstvo však nebylo jediné, které bylo utlačováno bílým obyvatelstvem. Diskriminováni byli i Indové, kteří byli do Afriky dováženi jako pracovní síla. Již koncem 19. století Indové projevovali svůj nesouhlas s některými diskriminačními zákony. Pomoci jim přišel Mahátma Gándhí, který v Transvaalu, kde byla Indům odpírána politická práva, pomáhal založit Transvaalský indický kongres. Gándhí ale také vytvořil satjágrahu, formu pasivního odporu vůči diskriminaci. Následkem toho u Indů zesílila forma pasivního odporu a různých pracovních stávek jako reakce na diskriminaci.¹⁰²

3.1.2 Situace pro Brity a Búry a následný politický vývoj

Pro Búry bylo nakonec ukončení války a podepsání mírové smlouvy výhodné pro jejich budoucí vliv v jižní Africe. I přesto, že hlavní podmínky kapitulace Búrů stanovovaly, že búrské republiky ztratí nezávislost a podřídí se Britům, získali Búrové krátce po konci války od Britů samosprávu. Po válce se do politického popředí dostávají

¹⁰¹ HULEC, Otakar. Dějiny jižní Afriky. 2., rozš. vyd. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2010. Dějiny států. ISBN 978-80-7422-039-5. s. 166

¹⁰² ZIMÁK, Alexandr. *Jihoafriická republika*. Praha: Libri, 2003. Stručná historie států. ISBN 8072771841. s. 33-34

dva přední velitelé bývalých búrských komand Louis Botha a Jan Smuts. Smuts navíc před válkou působil jako velmi schopný právník.¹⁰³

Búrové svou politiku začínali obracet spíše ke spolupráci s Brity. Jedním z hlavních důvodů, proč chtěli Búrové s Brity spolupracovat a vytvořit přátelské vztahy byl fakt, že oproti černošskému obyvatelstvu bylo bělošské obyvatelstvo v menšině. To si uvědomovali i Britové, a proto šli spojenectví naproti. Pokud budou Búrové a Britové spolupracovat a spojí svou moc, budou moci lépe upevňovat svou politickou nadřazenost nad černošským obyvatelstvem. Dalším důvodem pro spolupráci byl také fakt, že pokud spojí Britové a Búrové síly, budou moci vydělávat více na nerostném bohatství jižní Afriky.¹⁰⁴

Mezi lety 1908-1909 probíhala mnohá jednání o vytvoření unie Britů a Búrů. Samozřejmě o unii jednali jen běloši ze všech čtyř samosprávných provincií. Britský parlament návrh na vytvoření unie schválil a unie byla v roce 1910 vyhlášena.¹⁰⁵ V téže roce se konaly první unijní volby, které vyhrála Jihoafrická strana v čele s Louisem Bothou a Janem Smutsem.¹⁰⁶ Vzniklá unie se skládala z provincií: Kapska, Natalu, Transvaalu a Oranžského svobodného státu. Louis Botha se stal ministerským předsedou Jihoafrické unie a Jan Smuts stál v čele ministerstva vnitra, obrany a dolů. Volební právo po vzniku unie mělo pouze bílé obyvatelstvo a zastoupení černých Afričanů v politických institucích bylo minimální. Černošskému obyvatelstvu se samozřejmě tato situace nelíbila, a proto se jí snažili změnit. Všechny jejich pokusy však byly neúspěšné.¹⁰⁷

Politická nerovnost mezi bělošským a černošským obyvatelstvem po vytvoření unie pokračovala a její dopady pro černé Afričany začaly být mnohem fatálnější. Oficiální politikou Jihoafrické unie totiž byla rasová segregace. Vznik a následné fungování Jihoafrické unie byl druhým největším milníkem během cesty k zavedení politiky apartheidu.¹⁰⁸ Prvním milníkem byl vznik a používání koncentračních táborů

¹⁰³ HULEC, Otakar. *Dějiny jižní Afriky*. 2., rozš. vyd. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2010. *Dějiny států*. ISBN 978-80-7422-039-5. s. 162-164

¹⁰⁴ ZIMÁK, Alexandr. *Jihoafrická republika*. Praha: Libri, 2003. *Stručná historie států*. ISBN 8072771841. s. 32

¹⁰⁵ HULEC, Otakar. *Dějiny jižní Afriky*. 2., rozš. vyd. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2010. *Dějiny států*. ISBN 978-80-7422-039-5. s. 168-169

¹⁰⁶ ZIMÁK, Alexandr. *Jihoafrická republika*. Praha: Libri, 2003. *Stručná historie států*. ISBN 8072771841. s. 33

¹⁰⁷ HULEC, Otakar. *Dějiny jižní Afriky*. 2., rozš. vyd. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2010. *Dějiny států*. ISBN 978-80-7422-039-5. s. 168-169

¹⁰⁸ HULEC, Otakar. *Dějiny jižní Afriky*. 2., rozš. vyd. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2010. *Dějiny států*. ISBN 978-80-7422-039-5. s. 172-173

během druhé búrské války, kde docházelo k segregaci, utlačování a porušování práv černošského obyvatelstva. Právě v těchto koncentračních táborech vznikla rasová segregace černých Afričanů, neoficiální apartheid.¹⁰⁹

Během existence Jihoafrické unie bylo postupně vydáno mnoho zákonů omezujících život a práva černých Afričanů. Jedním z prvních zákonů, který byl v roce 1911 schválen kabinetem ministerského předsedy Louise Botha, byl Zákon o dolech a práci. Ačkoli v jeho obsahu nebyla žádná zmínka o pracovní diskriminaci černého obyvatelstva, fungoval na principu, který zvýhodňoval pracovní pozici bělochů a černošům zabránil ucházet se o kvalifikovaná a lépe placená pracovní místa, monopolizovaná bílým obyvatelstvem. Ve skutečnosti se tedy jednalo o zákon diskriminační vůči černým Afričanům.¹¹⁰

Důležitým diskriminačním zákonem byl také Pozemkový zákon z roku 1913, který umožňoval bílému obyvatelstvu zabrat nejlepší půdu a pro majoritní černošskou populaci vyhradil pouze jednu desetinu půdy Jižní Afriky jako rezervace černošů.¹¹¹ Zakazoval také jakýkoli nákup nebo pronájem pozemků černošům mimo rezervace a omezoval podmínky, za kterých mohli černoši žít na farmách vlastněných bílými.¹¹²

Dalším zákonem, znevýhodňujícím černošské obyvatelstvo, byl Zákon o městských oblastech pro domorodce z roku 1923. Tento zákon vyznačoval kolem měst území, které bylo vyhrazené pro všechno nebělošské obyvatelstvo. Na tomto území se museli po určité hodině večer zdržovat všichni nebílí obyvatelé pracující přes den ve městech. Výjimku tvořili pouze sluhové. Dále zákon zakazoval černošskému obyvatelstvu konzumaci a výrobu alkoholu a kontroloval příliv černých Afričanů do měst.¹¹³

¹⁰⁹ SOUTH AFRICAN HISTORY ONLINE. *Black Concentration Camps during the Anglo-Boer War 2, 1900-1902* [online]. 2019 [cit. 2022-30-06]. Dostupné z: <https://www.sahistory.org.za/article/black-concentration-camps-during-anglo-boer-war-2-1900-1902>

¹¹⁰ BULVASOVÁ, Alena, *Interwar Segregation Policy in the Union of South Africa: Paving the Road to Apartheid* [online]. 2022 [cit. 2022-30-06]. Dostupné z: <https://dspace5.zcu.cz/bitstream/11025/11427/1/Bulvasova.pdf> s. 101-102

¹¹¹ HALL, Ruth. *The Legacies Of The Natives Land Act of 1913*, [online]. Institute for Poverty, Land and Agrarian Studies University of the Western Cape 2022 [cit. 2022-30-06]. Dostupné z: <https://journals.co.za/doi/epdf/10.10520/EJC159820>

¹¹² SOUTH AFRICAN HISTORY ONLINE. *The Native Land Act is passed* [online]. 2019 [cit. 2022-30-06]. Dostupné z: <https://www.sahistory.org.za/dated-event/native-land-act-passed>

¹¹³ HULEC, Otakar. *Dějiny jižní Afriky. 2., rozš. vyd.* Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2010. *Dějiny států.* ISBN 978-80-7422-039-5. s. 177

Vzniklá situace a stále se zhoršující politické podmínky pro černé Afričany vedly v roce 1912 ke vzniku politické strany Jihoafrický domorodý národní kongres, vytvořené černošskými intelektuály. Jednalo se o předchůdce Afrického národního kongresu (ANC). Samotný ANC vznikl až v roce 1923.¹¹⁴ Hlavními cíli ANC bylo sjednotit všechny černošské kmeny unie v jeden národ, dále usilovat o vzdělanostní a hospodářský vzestup černošského obyvatelstva. Snažil se také bojovat proti diskriminačním zákonům a zvýšit zastoupení černých Afričanů v politice. Charakter ANC byl dost dlouho ovlivněn Gándhího satjágrahou, tedy pasivním způsobem odporu.¹¹⁵

Před vznikem Afrického národního kongresu však vznikla ještě jedna organizace, ve které zasedali „barevní“ Afričané proto, aby zajistili snahy o lepší život svých lidí. Byla jí APO (Africká organizace lidu). Tato instituce vznikla v roce 1902. Nejvýznamnějším představitelem APO byl Abdullah Abdurahman, který byl jejím předsedou od roku 1905 až do své smrti v roce 1940. V roce 1913 APO napadla Pozemkový zákon. V polovině 30. let však vliv APO slábl, naopak vliv a aktivita Afrického národního kongresu začala stoupat.¹¹⁶

V roce 1914 byla založena Jamesem Barrym Hertzogem Národní strana, která vznikla po odštěpení od Jihoafrické strany Smutse a Bothy.¹¹⁷ Hertzogova strana měla za cíl chránit kulturní a ekonomické zájmy Afrikánců před černošskou konkurencí a snažit se o odtržení unie od britského impéria.¹¹⁸

V roce 1919 zemřel Louis Botha a ministerským předsedou Jihoafrické strany se stal Jan Smuts. V roce 1923 začala Národní strana spolupracovat s Labouristickou stranou. Jejich následná koalice vyhrála v roce 1924 volby. Během světové hospodářské krize však potřeboval Hertzog podporu opozice, a tak vytvořil koalici se Smutsovou Jihoafrickou stranou. V roce 1933 vyhrála Národní strana volby a hned za ní byla v počtu mandátů Jihoafrická strana Jana Smutse. Koalice těchto dvou stran byla velmi silná.

¹¹⁴ SOUTH AFRICAN HISTORY ONLINE. *African National Congress (ANC)* [online]. 2019 [cit. 2022-30-06]. Dostupné z: <https://www.sahistory.org.za/article/african-national-congress-anc>

¹¹⁵ ZIMÁK, Alexandr. *Jihoafrická republika*. Praha: Libri, 2003. Stručná historie států. ISBN 8072771841. s. 35

¹¹⁶ ZIMÁK, Alexandr. *Jihoafrická republika*. Praha: Libri, 2003. Stručná historie států. ISBN 8072771841. s. 34-35

¹¹⁷ HULEC, Otakar. *Dějiny jižní Afriky*. 2., rozš. vyd. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2010. *Dějiny států*. ISBN 978-80-7422-039-5. s. 172

¹¹⁸ ZIMÁK, Alexandr. *Jihoafrická republika*. Praha: Libri, 2003. Stručná historie států. ISBN 8072771841. s. 36-37

Dokonce se jednalo o sjednocení těchto dvou stran, k tomu nakonec došlo ještě v roce 1933 pod názvem Sjednocená jihoafrická národní strana.¹¹⁹

Hlavní představitelé nově vzniklé strany, Smuts a Hertzog, se však neshodovali v otázce postavení země vůči Britskému společenství (Commonwealthu). V čem se naopak oba shodovali byla otázka rasových zákonů. Nespokojenost se sjednocením Jihoafrické strany s Národní stranou projevil nacionalista Daniel François Malan a jeho příznivci. Ti nakonec ze strany vystoupili a vytvořili Očištěnou národní stranu, která pro nás bude důležitá v období po 2. světové válce.¹²⁰

Období 2. světové války znamenalo pro Jihoafrickou unii mnohé. Se vstupem země do války Afrikánci nesouhlasili, nicméně parlament vstup země do války nakonec odsouhlasil. Během války a série vítězství Německa, mnozí Afrikánci doufali, že pokud by Německo vyhrálo válku, mohli by se vymanit z Commonwealthu.¹²¹

Na začátku 2. světové války se černošské obyvatelstvo dostává do situace jako v období búrských válek. Pokud by černí Afričané bojovali ve válce za Jihoafrickou unii, bylo jim slíbeno zlepšení jejich politické a sociální situace. Historie se opakuje a po konci války se žádné zlepšení nekoná. Během války samozřejmě velká část černošského obyvatelstva bojovala bok po boku s bělochy. Černí Afričané zjistili, že bílí vojáci nejsou tak nedotknutelní a nesmrtelní, jak se jim předtím mohlo zdát. To se promítlo v pozdějším odhodlání během stávek a výstupů proti bílé vládě. Je důležité říci, že během války rasové třídění v pracovní sféře ustoupilo podle toho, do jakého odvětví bylo potřeba pracovní sílu zajistit. Černí Afričané mohli tedy dělat i práci předtím určenou pouze pro bělošské obyvatelstvo.¹²²

Druhá světová válka ještě více prohloubila nespokojenost černých Afričanů. Po jejím skončení značně zesílil politický a sociální odpor proti bílé vládě. Zvyšoval se počet

¹¹⁹ ZIMÁK, Alexandr. *Jihoafrická republika*. Praha: Libri, 2003. Stručná historie států. ISBN 8072771841. s. 38-39

¹²⁰ HULEC, Otakar. *Dějiny jižní Afriky*. 2., rozš. vyd. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2010. Dějiny států. ISBN 978-80-7422-039-5. s. 182-183

¹²¹ GRUNDLINGH, Louis. *TRANSAFRICAN JOURNAL OF HISTORY, ASPECTS OF THE IMPACT OF THE SECOND WORLD WAR ON THE LIVES OF BLACK SOUTH AFRICAN AND BRITISH COLONIAL SOLDIERS* [online]. 1992 [cit. 2022-30-06]. Dostupné z: <https://www.sahistory.org.za/article/african-national-congress-anc> s. 1-3

¹²² GRUNDLINGH, Louis. *TRANSAFRICAN JOURNAL OF HISTORY, ASPECTS OF THE IMPACT OF THE SECOND WORLD WAR ON THE LIVES OF BLACK SOUTH AFRICAN AND BRITISH COLONIAL SOLDIERS* [online]. 1992 [cit. 2022-30-06]. Dostupné z: <https://www.sahistory.org.za/article/african-national-congress-anc> s. 10-12

i síla protestů a stávek. Patřily mezi ně například autobusové bojkoty ve městě Alexandra, kde se obyvatelé vzbouřili proti zvyšování cen jízdného. Město Alexandra totiž trpělo velkou nezaměstnaností a lidé zde byli velmi chudí. Proto by si navýšení cen nemohli dovolit. Podobné bojkoty byly na denním pořádku. Například v roce 1946 Indická kampaň pasivního odporu, která se konala na protest zavedení Zákona o držbě půdy v Asii¹²³ nebo stávka černých horníků ve Witwatersrandských zlatých dolech, kteří bojovali za větší platy a lepší životní podmínky.¹²⁴

Situace ohledně rasové otázky po válce ještě více eskalovala. Počty bílých obyvatel stále převyšovalo černošské obyvatelstvo a běloši se začali ptát, co se situací udělá vláda. Dosavadní vláda však situaci příliš řešit nechtěla. Do popředí se proto začíná dostávat Národní strana Daniela Françoise Malana, která se na nadcházející volby v roce 1948 velmi dobře připravila. Na bílé obyvatele cílila programem, který obsahoval právě řešení problémů mezi bělošskou menšinou a ostatními rasami ve formě zavedení apartheidu, systémové segregace na základě rasy. Pro bílé obyvatele byla tato skutečnost velmi lákavá. Je důležité zmínit, že pro mnoho bílých Jihoafričanů vůbec nepřicházelo v úvahu, aby černí Afričané, i když jich je mnohem více, dostali nějaká práva navíc. Zavedení apartheidu ale nebylo samozřejmě jediné, čím si Malanova strana získala přízeň bílých voličů. Dalším důvodem byla nespokojenost s vládou Jana Smutse, hlavně zhoršení sociální a hospodářské situace za jeho vlády. Malanova strana nakonec volby vyhrála a politika apartheidu odstartovala. Vítězství Malanovy strany tedy bylo posledním milníkem na cestě k apartheidu.¹²⁵

Již dříve byl nastíněn vznik, role a cíle Afrického národního kongresu. Ve 40. letech, a hlavně s rostoucím vlivem Malanovy politiky začíná být ANC aktivnější. Může za to hlavně příchod mladých politiků do ANC. Mezi tyto nové tváře patřili Oliver Tambo, Walter Sisulu a Nelson Mandela.¹²⁶

¹²³ SOUTH AFRICAN HISTORY ONLINE. *Second World War and its impact, 1939-1948* [online]. 2016 [cit. 2022-30-06]. Dostupné z: <https://www.sahistory.org.za/article/second-world-war-and-its-impact-1939-1948>

¹²⁴ HULEC, Otakar. *Dějiny jižní Afriky*. 2., rozš. vyd. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2010. *Dějiny států*. ISBN 978-80-7422-039-5. s. 195

¹²⁵ HULEC, Otakar. *Dějiny jižní Afriky*. 2., rozš. vyd. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2010. *Dějiny států*. ISBN 978-80-7422-039-5. s. 198-199

¹²⁶ ZIMÁK, Alexandr. *Jihoafrická republika*. Praha: Libri, 2003. *Stručná historie států*. ISBN 8072771841. s. 40

3.2 Počátek politiky apartheidu po roce 1948 v praxi

Podle Cambridžského slovníku pojem apartheid v Jižní Africe označuje „*system, podle kterého jsou podle zákona oddělovány různé rasy a bílým lidem je dáno více politických práv a vzdělávacích a jiných výhod*“.¹²⁷ Je důležité si uvědomit, co zavedení apartheidu znamenalo v praxi pro černošské obyvatelstvo.

Politika apartheidu se začala projevovat po volbách v roce 1948. Nástup segregačních nařízení byl opravdu velmi rychlý. Již v roce 1949 začaly vycházet zákony a nařízení, které měly za cíl rasovou segregaci barevného obyvatelstva.¹²⁸

Jedním z prvních byl Zákon o zákazu smíšených manželství. Ten zakazoval sňatky mezi Evropany a „neevropany“. Uzavření smíšeného manželství oddávajícím úředníkem bylo označeno za přestupek s pokutou 50 liber pro úředníka.¹²⁹

Dalším důležitým zákonem byl Zákon o evidenci obyvatel z roku 1950. Ten požadoval, aby byl každý obyvatel Jižní Afriky klasifikován a registrován v souladu s jeho rasovými charakteristikami. Podle toho, do jaké skupiny člověk patřil, mu byla přiřčena také politická a sociální práva.¹³⁰ Podle zákona byly rozlišovány tyto skupiny: běloši, barevní (míšenci), Indové a černoši. Podobně jako tomu bylo v Německu během 2. světové války, pokud měl člověk blízké židovské předky, byl neárijec. V Jižní Africe, pokud měl člověk nedostatečně bílé předky, byl považován za barevného (míšence).¹³¹

V roce 1950 byl zaveden také Zákon o skupinových oblastech, který vylučoval barevné obyvatele z bydlení v nejrozvinutějších oblastech, ty byly vymezeny pouze pro bílé. Zákon v praxi vedl k tomu, že barevní obyvatelé byly násilně vysídlováni z rozvinutějších oblastí dále od městských center.¹³² S tímto zákonem souvisí i Pasové

¹²⁷ CAMBRIDGE DICTIONARY. *Meaning of apartheid in English* [online]. 2022 [cit. 2022-30-06]. Dostupné z: <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/apartheid>

¹²⁸ FACING HISTORY & OURSELVES. *Confronting Apartheid, Early Apartheid: 1948-1970* [online]. 2022 [cit. 2022-30-06]. Dostupné z: <https://www.facinghistory.org/confronting-apartheid/chapter-2/introduction>

¹²⁹ SOUTH AFRICAN HISTORY ONLINE. *The Prohibition of Mixed Marriages Act commences* [online]. 2020 [cit. 2022-30-06]. Dostupné z: <https://www.sahistory.org.za/dated-event/prohibition-mixed-marriages-act-commences>

¹³⁰ UNION OF SOUTH AFRICA, *Population Registration Act, Act No. 30 of 1950* [online]. 1950 [cit. 2022-30-06]. Dostupné z: http://psimg.jstor.org/fsi/img/pdf/t0/10.5555/al.sff.document.leg19500707.028.020.030_final.pdf

¹³¹ HULEC, Otakar. *Dějiny jižní Afriky*. 2., rozš. vyd. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2010. Dějiny států. ISBN 978-80-7422-039-5. s. 44

¹³² SOUTH AFRICAN HISTORY ONLINE. *The Group Areas Act of 1950* [online]. 2021 [cit. 2022-30-06]. Dostupné z: <https://www.sahistory.org.za/article/group-areas-act-1950>

zákony vydané v roce 1952. Podle nich museli barevní lidé nosit průkazy, aby mohli vstoupit do částí země pro bílé. Tyto průkazy byly velmi podobné pasům, ale informace v nich byly obsáhlejší.¹³³

Nechyběly ani zákony omezující politická práva černošské „menšiny“. Takovým byl například Zákon o samostatném zastupování voličů z roku 1951, s cílem prosadit rasovou segregaci v politice, přesněji odstranit všechny nebílé lidi ze seznamu voličů v Kapsku.¹³⁴

Mnoho zákonů apartheidu se věnovalo i změnám ve školství. Největší dopad měl však Bantuský školský zákon, který byl zaveden v roce 1953. Tento zákon zavádí apartheid v černošském školství. Školství se skrze nový zákon dostalo do moci vlády. Dříve byly školy vedeny misionáři s pomocí státu. Pokud misionářské školy nyní chtěly obdržet podporu od státu, musely přijmout kurikulum apartheidu. Mnoho misionářských škol se rozhodlo nepodporovat apartheid, a proto svou činnost ukončilo. Pro černošské obyvatelstvo tento zákon v praxi znamenal odepření přístupu ke stejným vzdělávacím příležitostem, jaké měli bílí Jihoafričané. Celé školství bylo postaveno tak, že z černých Afričanů budou pracovníci, kteří budou vykonávat jen podřadnou práci, která bude napomáhat bílé ekonomice. Proto chodily černošské děti do školy jen na tři hodiny denně a vláda dávala do jejich vzdělávání co nejméně financí, čemuž také odpovídalo vybavení škol. V těchto školách také vůbec nebyl brán ohled na schopnosti jednotlivce.¹³⁵

Pokračováním zavádění apartheidu ve školství byl v roce 1959 Zákon o rozšíření školství. Tento zákon ještě více prohloubil rasovou segregaci ve školství. Zákon pro černé Jihoafričany znamenal vyloučení z bílých univerzit. Nebělošští studenti se na dříve otevřenou univerzitu mohli zapsat pouze s písemným povolením ministra vnitra. Zákon také vedl ke zřízení samostatných univerzit pro každou rasovou skupinu.¹³⁶

¹³³ SAVAGE, Michael. *The Imposition of Pass Laws on the African Population in South Africa 1916-1984*. [online]. 1986 [cit. 2022-30-06]. Dostupné z: https://www.jstor.org/stable/723012?searchText=723012&searchUri=%2Faction%2FdoBasicSearch%3FQuery%3D723012%26so%3Drel&ab_segments=0%2F5YC-6490%2Ftest_segment_2&refreqid=fastly-default%3Ad2905cb016b13425a461130ad66b0484

¹³⁴ SOUTH AFRICAN HISTORY ONLINE. *The Separate Representation of Voters Amendment Act commences* [online]. 2019 [cit. 2022-30-06]. Dostupné z: <https://www.sahistory.org.za/dated-event/separate-representation-voters-amendment-act-commences>

¹³⁵ BAUER, Pat. *Bantu Education Act*. *Encyclopedia Britannica* [online]. 2019 [cit. 2022-30-06]. Dostupné z: <https://www.britannica.com/event/Bantu-Education-Act>

¹³⁶ O'MALLEY, Pdraig. *Extension of University Education Act No 45* [online]. 1959. [cit. 2022-30-06]. Dostupné z:

Posledním důležitým zákonem v rané fázi apartheidu byl Zákon o terorismu z roku 1967. Tento zákon umožňoval, aby byla osoba podezřelá z účasti na terorismu zadržena na dobu neurčitou, bez soudu. Terorismus byl velmi široce definován, patřila sem například vražda, držení zbraní, střeliva a absolvování vojenského výcviku.¹³⁷

Autorem mnoha apartheidních segregáčnických zákonů byl Hendrik Frensch Verwoerd, který byl často přezdíván jako „architekt“ apartheidu. Když se v roce 1948 k moci dostala Malanova Národní strana, opustil svou pozici redaktora a zastupoval Národní stranu v senátu. V roce 1950 se stal ministrem pro domorodé záležitosti. Postupně začal měnit černošské rezervace na autonomní státy (Bantustany), které by se nakonec spojily s Jižní Afrikou. V roce 1958 se Verwoerd stal premiérem, měl také na starosti přeměnu černošského vzdělávání v Jižní Africe. Je například autorem Zákona o rozšířeném školství z roku 1959.

Propojení apartheidu s politikou lze tedy připsat Verwoerdovi, který silně obhajoval teorii oddělených „národů“. Tvrdil, že kontakt mezi skupinami by bránil jejich vývoji v nezávislé národy.¹³⁸

S nástupem politiky apartheidu začala nabírat na síle hnutí za práva černošského obyvatelstva. Například Africký národní kongres v roce 1949 přijal tzv. Akční program, který byl zaměřen na boj proti rasové segregaci a nadvládě bílých skrze bojkoty ve formě stávek a občanské neposlušnosti. V roce 1952 dokonce ANC poslal premiéru Malanovi ultimátum, které bylo zaměřeno na zrušení některých rasistických zákonů.¹³⁹

Po roce 1948 vznikaly nové protiapartheidní dokumenty. Nejdůležitějším z nich byla Charta svobody, která byla jednomyslně schválena a přijata na Lidovém kongresu. Ten se konal 25. a 26. června 1955 v Kilptownu. Lidového kongresu se účastnil mimo Afrického národního kongresu také Indický národní kongres, Jihoafrický kongres demokratů, Organizace jihoafrických občanů a Jihoafrický odborový kongres. Zúčastnilo

<https://omalley.nelsonmandela.org/omalley/index.php/site/q/031v01538/041v01828/051v01829/061v01898.htm>

¹³⁷ O'MALLEY, Pdraig. *Terrorism Act* [online]. 1967. [cit. 2022-30-06]. Dostupné z:

<https://omalley.nelsonmandela.org/omalley/index.php/site/q/031v01538/041v01828/051v01829/061v01927.htm>

¹³⁸ SOUTH AFRICAN HISTORY ONLINE. *Hendrik Frensch Verwoerd* [online]. 2020 [cit. 2022-30-06]. Dostupné z: <https://www.sahistory.org.za/people/hendrik-frensch-verwoerd>

¹³⁹ HULEC, Otakar. *Dějiny jižní Afriky*. 2., rozš. vyd. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2010. *Dějiny států*. ISBN 978-80-7422-039-5. s. 207-208

se ho téměř 3000 delegátů z celé Jižní Afriky. Charta byla těmito organizacemi přijata jako jejich politika a stala se manifestem boje za svobodu.¹⁴⁰

Ne všichni ale byli s Chartou svobody spokojeni, a tak se část lidí od Afrického národního kongresu odtrhla a vytvořila vlastní politickou stranu s názvem Panafrický kongres.¹⁴¹

¹⁴⁰ HULEC, Otakar. Dějiny jižní Afriky. 2., rozš. vyd. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2010. Dějiny států. ISBN 978-80-7422-039-5. s. 210-211

¹⁴¹ SOUTH AFRICAN HISTORY ONLINE. *Pan Africanist Congress (PAC)* [online]. 2021 [cit. 2022-30-06]. Dostupné z: <https://www.sahistory.org.za/article/pan-africanist-congress-pac>

4 Nelson Mandela a jeho role v politické transformaci JAR

Nelson Rolihlahla Mandela byl největším bojovníkem za práva černošského obyvatelstva v Jižní Africe. Vystupoval proti politice apartheidu, v důsledku toho strávil 27 let ve vězení. Následně se v roce 1994 stal prvním černošským prezidentem JAR.

4.1 Nelson Mandela – Život před politikou apartheidu

Nelson Rolihlahla Mandela se narodil 18. července 1918. Mandelovým rodištěm byla malá jihoafrická vesnice Mvezo. Jeho matka Nosekeni Fanny byla křesťanka a Mandela byl v této víře vychováván. Jeho otec se jmenoval Gadla Henry Mphakanyiswa a byl vnukem posledního z králů kmene Thembu. V době Mandelova narození se jeho otec při jednom incidentu vzepřel britskému úředníkovi, což mělo fatální dopad na něho a rodinu, která rozhodnutím soudu ztratila zhruba polovinu majetku. Odpor jeho otce vůči bílé nadvládě byl jedním z faktorů, které inspirovaly mladého Mandelu, aby se v budoucnu postavil za svá práva a práva svého lidu. Tyto pocity ještě zesílily, když zažíval aroganci a rasismus ve škole i na vládních úřadech.¹⁴²

Přesto všechno bylo Mandelovo dětství velmi šťastné, v kmenovém prostředí se nedělaly rozdíly mezi tím, zda je někdo bratr nebo bratranec. Sám Mandela nazýval téměř každé dítě, co znal, bratrem nebo sestrou. Měl také čtyři matky, jednu vlastní a tři nevlastní, které ho milovaly, jako by byl jejich vlastním dítětem. Toto dětství a rodinné zázemí mu pomohlo utvářet jeho osobnost a názory, které se projevovaly v jeho pozdějším životě.¹⁴³

V 7 letech začal chodit Mandela do místní anglické školy. Právě zde získal od své učitelky anglické jméno Nelson. V roce 1927 zemřel na plicní chorobu Mandelův otec. Tato ztráta Mandelův život velmi poznamenala. Po smrti otce se přestěhoval do vesnice Mqhekezweni, které se přezdívalo „Skvělé místo“. Vesnice byla domovem Jongintaba, kterého Nelsonův otec před svou smrtí požádal, aby byl Nelsonovi otcem. Žádosti Jongintaba vyhověl.¹⁴⁴

¹⁴² LIMB, Peter. *Nelson Mandela: a biography*. Westport, Conn.: Greenwood Press, 2008. ISBN 978-0-313-34035-2. s. 7-8

¹⁴³ CROMPTON, Samuel Willard. *Nelson Mandela: ending apartheid in South Africa*. New York: Chelsea House, c2007. ISBN n0-7910-8997-5. s. 16-17

¹⁴⁴ BOEHMER, Elleke. *Nelson Mandela: a very short introduction*. New York: Oxford University Press, 2008. ISBN 978-0-19-280301-6. s. 23-24

Když bylo Mandelovi 16 let, opustil vesnici a začal navštěvovat střední školu Clarkebury Boarding Institute. Zde studoval dva roky. V 19 letech absolvoval prestižnější přípravnou školu Healdtown Wesleyan College, aby mohl později studovat na univerzitě. Healdtown Wesleyan College byla v té době jednou z největších škol na Africkém kontinentu. Na této škole zažil Mandela formu rasové diskriminace skrze studijní plán, který byl orientován spíše na britské studenty. V roce 1939 se Mandela připojil k velmi vybrané skupině afrických studentů, kteří se kvalifikovali ke studiu na univerzitě South African Native College. Zde studoval sociální antropologii, africkou vládu a právo, politiku a anglické a římsko-nizozemské právo.¹⁴⁵

Ke konci druhého ročníku došlo na univerzitě ke konfliktu mezi studenty a zaměstnanci na základě špatného zacházení s pracovníci jídelny. To zapříčinilo ukončení první fáze Mandelovy univerzitní kariéry. Mandela se vrátil domů, ale jeho nevlastní otec Jogintaba na něj byl rozhněvaný a trval na tom, aby své studium dokončil. Neshody mezi Mandelou a jeho nevlastním otcem prohloubil ještě fakt, že Nelsonovi domluvil sňatek. To už bylo pro Mandelu příliš a rozhodl se utéct.¹⁴⁶

Utekl do Johannesburgu. Zpočátku zde nebyl pro Mandelu život vůbec lehký. Zprvu pracoval jako ostraha v dolech, ale z této pozice byl posléze vyhozen. Zlom nastal, když se v roce 1941 seznámil s realitním agentem a členem Afrického národního kongresu Walterem Sisulu. Oba se brzy spřátelili a Sisulu udělal z Nelsona úředníka v židovské právní firmě. Mandela se rychle osvědčil jako pracovitý a spolehlivý úředník a v roce 1943 začal studovat práva na noční škole. Později získal právnický titul.¹⁴⁷

V témže roce začal pravidelně navštěvovat schůze Afrického národního kongresu, jehož členem se nakonec stal. Velký podíl na tom, že se ke kongresu přidal, měl i protest černých Jihoafričanů proti nárůstu cen jízdného v roce 1943. Zde viděl a pochopil, že pokud se má něco změnit, musí černošské obyvatelstvo držet spolu, protože člověk sám není silný, ale skupina ano. Touto skupinou se pro něj stal právě Africký národní kongres.

¹⁴⁵ LIMB, Peter. *Nelson Mandela: a biography*. Westport, Conn.: Greenwood Press, 2008. ISBN 978-0-313-34035-2. s. 11-16

¹⁴⁶ LIMB, Peter. *Nelson Mandela: a biography*. Westport, Conn.: Greenwood Press, 2008. ISBN 978-0-313-34035-2. s. 30

¹⁴⁷ CROMPTON, Samuel Willard. *Nelson Mandela: ending apartheid in South Africa*. New York: Chelsea House, c2007. ISBN 0-7910-8997-5. s. 20-25

V roce 1944 se oženil se zdravotní sestrou Evelyn Maseovou, se kterou měl čtyři děti.¹⁴⁸ V tomto roce byla založena i Liga mládeže ANC, mezi jejíž zakladatele patřil i Nelson Mandela a Walter Sisulu. Jednalo se o aktivnější a radikálnější větev ANC, která se ve velké míře projevovala v období apartheidu.¹⁴⁹

4.2 Mandela během apartheidu

V roce 1950, dva roky poté, co se k moci dostala Malanova Národní strana a začala politika apartheidu, byl již Mandela jedním z nejvyšších vůdců Afrického národního kongresu. Také dostudoval práva a otevřel si jednu z prvních právních kanceláří pro černošské obyvatelstvo v Jižní Africe. Během 50. let bylo zavedeno mnoho apartheidních zákonů s cílem segregace černých Afričanů. Proti těmto zákonům Mandela urputně bojoval, podporoval protesty a stávky, kterých se i osobně účastnil. Tisíce lidí se přihlásily do Afrického národního kongresu. Stejně jako Walter Sisulu i Mandela pomáhal mladým černošům. Brzy se stal nejznámějším a nejrespektovanějším černošským vůdcem v celé Jižní Africe. Za svoji účast v bojkotech a za povzbuzování ostatních k protestům byl v této době několikrát zatčen, ale vždy pouze na krátkou dobu.¹⁵⁰

V roce 1955 došlo k vysídlení černošského obyvatelstva ze čtvrti Sophiatown. Do této části Johannesburgu bylo v minulosti z rozhodnutí Národní strany přesídleno černošské obyvatelstvo z vnitřních částí města. Postupem času však počet černošského obyvatelstva ve čtvrti Sophiatown byl tak velký, že začal zasahovat do životů bílých obyvatel v okolních čtvrtích. Toho si všimla Národní strana a povolala do Sophiatownu zhruba 2000 policistů, kteří měli vysídlit místní černošské obyvatelstvo. Obyvatelé Sophiatownu protestovali a použili dokonce i zbraně, aby bojovali proti vládním úředníkům. I přesto nakonec k vysídlení došlo a lidé byli v letech 1955 až 1960 přesouváni do čtvrti Meadowlands na předměstí Johannesburgu. Zde pro ně byly

¹⁴⁸ BOEHMER, Elleke. *Nelson Mandela: a very short introduction*. New York: Oxford University Press, 2008. ISBN 978-0-19-280301-6. s. 33-35, taktéž LIMB, Peter. *Nelson Mandela: a biography*. Westport, Conn.: Greenwood Press, 2008. ISBN 978-0-313-34035-2. s. 36

¹⁴⁹ LIMB, Peter. *Nelson Mandela: a biography*. Westport, Conn.: Greenwood Press, 2008. ISBN 978-0-313-34035-2. s. 34

¹⁵⁰ BOEHMER, Elleke. *Nelson Mandela: a very short introduction*. New York: Oxford University Press, 2008. ISBN 978-0-19-280301-6. s. 38-39

připravené domy, které neměly ani toaletu. Po přesídlení lidí ze Sophiatownu pronesl Nelson Mandela projev, aby je povzbudil k povstání proti systému apartheidu.¹⁵¹

V roce 1956 vydal Africký národní kongres Chartu svobody. Ne všichni byli s Chartou svobody spokojeni, protože se v ní objevily některé věty týkající se majetku a bohatství národa, ze kterých mnoho lidí usoudilo, že vůdci ANC jsou komunisté. Toto podezření pomohlo africké vládě zmobilizovat síly proti Mandelovi a ANC. Situace vyvrcholila v roce 1956, kdy byli Mandela a další členové Afrického národního kongresu obviněni z vlastizrady.¹⁵²

Soudní procesy týkající se vlastizrady trvaly velmi dlouhou dobu. Během ní se Mandela se svou ženou postupně odcizili a rozešli. Mandela se více věnoval práci a působení v Africkém národním kongresu než své rodině. Zanedlouho poté ale potkal svou druhou ženu Winnie Madikizelu. S tou se oženil v roce 1958. Winnie zpočátku zcela nechápala Mandelův zápal pro věc, protože byla příliš mladá. Následně ale studovala a sama se stala revolucionářkou. Ještě v roce 1958 bylo staženo obvinění některých členů ANC z vlastizrady. Mezi ně ale Mandela nepatřil.¹⁵³ Ten se proto snažil soudní proces co nejvíce využít k tomu, aby upozornil na nedostatek demokracie a porušování lidských práv režimem apartheidu. Rok před svým propuštěním prohlásil Mandela, během své obhajoby před soudem, že pokud bude vláda ochotna přikročit k implementaci všeobecných volebních práv, pak je přístupný kompromisu a odvolání masových protestů. Soud samozřejmě na Mandelovy výroky nebral ohled a osvobozen byl až v roce 1961.¹⁵⁴

21. března 1960 se v Sharpeville konala protiapartheidní akce, na které se shromáždilo mnoho černých Afričanů. Cílem bylo, aby se jich co nejvíce sešlo bez svých pasů, které museli mít stále u sebe a opravňovaly je ke vstupu do bělošských částí měst. Lidé byli odhodláni se nechat zatknout, protože věřili, že pokud by nastalo hromadné zatýkání černých Afričanů bez pasu, ochromili by tím věznice a vláda by musela nošení

¹⁵¹ SOUTH AFRICAN HISTORY ONLINE. *Sophiatown* [online]. 2019 [cit. 2022-30-06]. Dostupné z: <https://www.sahistory.org.za/place/sophiatown>

¹⁵² LIMB, Peter. *Nelson Mandela: a biography*. Westport, Conn.: Greenwood Press, 2008. ISBN 978-0-313-34035-2. s. 56-58

¹⁵³ CROMPTON, Samuel Willard. *Nelson Mandela: ending apartheid in South Africa*. New York: Chelsea House, c2007. ISBN n0-7910-8997-5. s. 37-39

¹⁵⁴ LIMB, Peter. *Nelson Mandela: a biography*. Westport, Conn.: Greenwood Press, 2008. ISBN 978-0-313-34035-2. s. 65-66

pasů zrušit.¹⁵⁵ Když se ale lidé sešli před policejní stanicí v Sharpeville, stálo před budovou mnoho policistů a několik obrněných vozidel. Po poledni došlo k potyčce, v níž byl policista omylem strčen, dav se posunul vpřed, aby viděl, co se děje. Podle policie však začali demonstranti házet po policistech kameny, načež jeden z policistů zpanikařil a zahájil palbu. Ostatní policisté se přidali. Střelba za sebou zanechala 69 mrtvých a 180 zraněných.¹⁵⁶ Těsně po masakru v Sharpeville byl Národní stranou 8. dubna zakázán Africký národní kongres.¹⁵⁷

Do událostí v Sharpeville prosazoval Mandela nenásilný způsob boje. Názor však změnil a události nejen v Sharpeville, ale i v Sophiatownu ho v tom utvrdily. Proto v roce 1961 založil vojenské křídlo ANC s názvem Umkhontowe Sizwe („Kopí národa“). Toto vojenské křídlo ANC mělo z počátku za úkol plánovat a provádět sabotážní kampaně proti vládním zařízením. Ty měly být prováděny formou „kontrolovaného násilí“, což v praxi znamenalo, že se akce měly obejít bez zranění a ztráty životů.¹⁵⁸

Po vzniku vojenského křídla ANC se Mandela dostal na přední pozici v hledáčku policie. Přešel proto do ilegality a skrýval se. V roce 1962 byl se svými kolegy zatčen a uvězněn. Nejprve byl vězněn v Pretorii, následně byl ale převezen na ostrov Robben Island nedaleko Kapského města.¹⁵⁹

Po několika měsících na ostrově stanuli Mandela a jeho kolegové v Pretorii před soudem. Mandela během soudního procesu pronesl několik prohlášení, ve kterých zmínil potřebu rovného zacházení a volebního práva pro černé Afričany. Neodsuzoval bílé obyvatelstvo. Soud nakonec trval do roku 1964, kdy byli Mandela a jeho kolegové odsouzeni k doživotnímu vězení.¹⁶⁰

¹⁵⁵ HULEC, Otakar. *Dějiny jižní Afriky*. 2., rozš. vyd. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2010. Dějiny států. ISBN 978-80-7422-039-5. s. 211-212

¹⁵⁶ SOUTH AFRICAN HISTORY ONLINE. *Sharpeville Massacre, 21 March 1960* [online]. 2022 [cit. 2022-30-06]. Dostupné z: <https://www.sahistory.org.za/article/sharpeville-massacre-21-march-1960>

¹⁵⁷ O'MALLEY, Pdraig. *Banning of certain A.N.C. leaders and meetings* [online]. 2022 [cit. 2022-30-06]. Dostupné z: <https://omalley.nelsonmandela.org/omalley/index.php/site/q/031v02424/041v02730/051v02731/061v02732/071v02736.htm>

¹⁵⁸ BOEHMER, Elleke. *Nelson Mandela: a very short introduction*. New York: Oxford University Press, 2008. ISBN 978-0-19-280301-6. s. 45-46

¹⁵⁹ BOEHMER, Elleke. *Nelson Mandela: a very short introduction*. New York: Oxford University Press, 2008. ISBN 978-0-19-280301-6. s. 51-52

¹⁶⁰ CROMPTON, Samuel Willard. *Nelson Mandela: ending apartheid in South Africa*. New York: Chelsea House, c2007. ISBN n0-7910-8997-5. s. 48-49

Většinu svého trestu strávil ve věznici na ostrově Robben Island. Život ve vězení byl velmi těžký. Aby vězni nemohli spát, nechávali dozorcí rozsvíceno i v noci. Ráno vězně budili velmi brzy tím, že mlátili svými holemi o zem. Také práce, kterou zde vykonávali byla velmi těžká a bezúčelná. Rozbíjeli kameny a drtily je až na prach. Spolu se svými kolegy a kamarády z Afrického národního kongresu byl držen v jedné části věznice, kde měl každý svou celu. Vláda se domnívala, že když bude Mandela a jeho kolegy držet pospolu, zamezí tím šíření jejich myšlenek do zbytku věznice a mimo ni. To se ale nakonec ukázalo jako chyba, protože Mandela a jeho kolegové si vzájemně posilovali své odhodlání a vůli.¹⁶¹

Na počátku svého věznění měl Mandela velmi omezené možnosti návštěv. Návštěvu mohl mít pouze jednou za 6 měsíců, maximálně 30 minut. Hovory o politice byly během návštěvy samozřejmě zakázány. Když ho jeho manželka Winnie poprvé navštívila, dozvěděl se, že na tom jeho matka není zdravotně dobře. Mandelova matka zemřela v roce 1968. Bylo jí téměř 70 let. Mandela si po její smrti dost vyčítal, že se o ní během svého pobytu ve vězení nemohl postarat. Ve vězení požádal o povolení, aby mohl opustit vězení a matku pohřbit. Nebylo mu však vyhověno. Navíc mu v roce 1969 zemřel jeho prvorozený syn.¹⁶²

Od začátku 70. let se začaly podmínky ve věznici zlepšovat. Vězni měli konečně přístup i k teplé vodě a těžká práce v kamenolomu byla nahrazena sbíráním řas na pobřeží ostrova. V roce 1975 se Mandelovi zvýšil počet návštěv na dvě měsíčně. Začaly se zlepšovat i vztahy mezi vězni, hlavně Mandelou a dozorcí. Dozorcí začínali Mandelovi projevovat úctu, hlavně proto, že Mandelova mezinárodní sláva značně rostla. V době Mandelových 60. narozenin Africký národní kongres spolu s anti-apartheidním hnutím se sídlem v Londýně založili kampaň Free Mandela (osvobod'te Mandelu). Tato kampaň se zanedlouho rozšířila po celém světě.¹⁶³

Důležitou aktivitou vězňů se v 70. letech stalo studium. Mandela a ostatní politici vězni se snažili studovat různě, například formou debat. Ti, co už měli univerzitní vzdělání se snažili učit ty, kteří teprve chtěli terciárního vzdělání dosáhnout. Do věznice

¹⁶¹ CROMPTON, Samuel Willard. *Nelson Mandela: ending apartheid in South Africa*. New York: Chelsea House, c2007. ISBN n0-7910-8997-5. s. 51

¹⁶² CROMPTON, Samuel Willard. *Nelson Mandela: ending apartheid in South Africa*. New York: Chelsea House, c2007. ISBN n0-7910-8997-5. s. 57-58

¹⁶³ BOEHMER, Elleke. *Nelson Mandela: a very short introduction*. New York: Oxford University Press, 2008. ISBN 978-0-19-280301-6. s. 56-57

se také začaly pašovat některé nepřístupné knihy. Sám Mandela v tomto období četl například díla Tolstého, Steinbecka a Gordimera.¹⁶⁴

Zlepšila se také možnost sportování. Vězeňské úřady možnost nejprve odmítaly a odpíraly vězňům svobodu sportovat. I za tuto svobodu však Nelson Mandela bojoval, nakonec úspěšně. Sport poskytoval zábavu a snižoval napětí ve vězení. Mandelovi se dokonce povedlo vybojovat i sportovní vybavení na volejbal a pingpongový stůl.¹⁶⁵

V 80. letech se situace pro Mandelu a jeho kolegy z ANC ještě více zlepšila, když byli v roce 1982 převezeni do věznice Pollsmoor u Kapského města. Tato věznice byla nesrovnatelně lépe vybavena. Mandelovi se zde dostalo zdravotní péče, neboť se za těch 18 let v těžkých podmínkách jeho zdravotní problémy nestrádaly. Bělošská vláda si s Mandelovou rostoucí globální přízní nemohla dovolit, aby se jeho zdravotní stav zhoršoval nebo aby ve věznění dokonce zemřel.¹⁶⁶

4.2.1 Mandelův boj proti apartheidu za mřížemi

Ačkoli by se mohlo zdát, že Mandela během svého 27letého pobytu ve vězení proti apartheidu aktivně nebojoval, není tomu tak. Mimo toho, že motivoval ostatní, aby se nebáli také bojovat, stávkovat a protestovat proti bílé nadvládě, bojoval Mandela hlavně tím, že se nenechal zlomit fyzicky ani psychicky. Všechno přečkal a zvládl, i když to muselo být velmi náročné. To, že snášel spolu se svými kolegy z Afrického národního kongresu těžké podmínky ve vězení, pro Mandelu nebylo tak hrozné, jako fakt, že neviděl vyrůstat své děti a neviděl svou ženu Winnie. O tu se bál, protože byla často zatýkána.¹⁶⁷ Během pobytu ve vězení Mandelovi zemřela matka a jemu nebylo dovoleno, aby vězení opustil a pohřbil ji. V roce 1969 mu také zemřel jeho prvorozený syn. Tyto těžkosti snášel Mandela téměř půlku svého života.¹⁶⁸

Mimo tento vnitřní způsob boje vedl i lokální boj proti bělošské nadvládě ve věznici. V té se stal mluvčím vězňů. Postavil se zde proti rasismu a krutosti a požadoval

¹⁶⁴ BOEHMER, Elleke. *Nelson Mandela: a very short introduction*. New York: Oxford University Press, 2008. ISBN 978-0-19-280301-6. s. 58-59

¹⁶⁵ LIMB, Peter. *Nelson Mandela: a biography*. Westport, Conn.: Greenwood Press, 2008. ISBN 978-0-313-34035-2. s. 85

¹⁶⁶ CROMPTON, Samuel Willard. *Nelson Mandela: ending apartheid in South Africa*. New York: Chelsea House, c2007. ISBN n0-7910-8997-5. s. 65-66

¹⁶⁷ CROMPTON, Samuel Willard. *Nelson Mandela: ending apartheid in South Africa*. New York: Chelsea House, c2007. ISBN n0-7910-8997-5. s. 57-58

¹⁶⁸ BOEHMER, Elleke. *Nelson Mandela: a very short introduction*. New York: Oxford University Press, 2008. ISBN 978-0-19-280301-6. s. 59

spravedlivé zacházení. Bojoval za základní reformy tvrdých vězeňských podmínek, bez ohledu na to, jak malé tyto reformy byly a jak dlouho mu trvalo jich dosáhnout. Hned první den ve vězení na Robben Island se nenechal zastrašit a požadoval pro všechny Afričany ve věznici dlouhé kalhoty, protože afričtí vězni museli na rozdíl od indických nosit šortky. Ačkoli se mohl zdát tento požadavek absurdní a nedůležitý, podstata byla v jeho jádru. Nakonec totiž afričtí vězni kalhoty dostali, a to pro ně znamenalo vítězství a motivaci k dalšímu boji.¹⁶⁹

Mimo požadavku dlouhých kalhot požadoval samozřejmě Mandela později změnu v mnohem důležitějších věcech. Příklad s kalhotami měl totiž také ukázat, že boj je možný i ve věznici. Když později během svého pobytu ve věznici Mandela a ostatní vězni pracovali v kamenolomu, kde museli plnit nemožné kvóty, přiměl bojovat Mandela ostatní vězně za lepší pracovní podmínky, tím, že se nenechají terorizovat těžkými podmínkami a zastávat své vlastní pracovní tempo. To se vyplatilo a Mandela zase svou vytrvalostí uspěl. Mimo to došlo ve věznici k mnoha hladovkám a bylo podáno mnoho stížností na dozorce.¹⁷⁰

4.2.2 Průběh boje mimo zdi vězení

Po uvěznění Nelsona Mandely ve věznici na ostrově Robben Island, bojkoty černých Afričanů ve formě stávek a protestů ve městech pokračovaly a byly dokonce posíleny Mandelovým uvězněním. Celkově se dá říci, že Mandelovým uvězněním se odhodlání mnohých v boji proti politice apartheidu podstatně zvýšilo. Lidé se bouřili proti starým i novým segregáčním zákonům. Mandelovým uvězněním v roce 1964 utrpěla i aktivita Afrického národního kongresu, který byl už roku 1960 zakázán Národní stranou. Vedoucí představitelé ANC udrželi organizaci při životě alespoň v jiných státech Afriky. V jižní Africe začal Africký národní kongres znovu ožít až ke konci 70. let, po povstání v Sowetu v roce 1976.¹⁷¹

Povstání v Sowetu bylo výsledkem dlouhodobé nespokojenosti tamějších obyvatel, ale hlavním katalyzátorem bylo oznámení školních úřadů, že černošské děti budou vyučovány v afrikánštině i angličtině. V červnu 1976 se proto děti a teenageři ze

¹⁶⁹ BOEHMER, Elleke. *Nelson Mandela: a very short introduction*. New York: Oxford University Press, 2008. ISBN 978-0-19-280301-6. s. 52

¹⁷⁰ LIMB, Peter. *Nelson Mandela: a biography*. Westport, Conn.: Greenwood Press, 2008. ISBN 978-0-313-34035-2. s. 79-80

¹⁷¹ SOUTH AFRICAN HISTORY ONLINE. *African National Congress (ANC)* [online]. 2019 [cit. 2022-30-06]. Dostupné z: <https://www.sahistory.org.za/article/african-national-congress-anc>

Soweta vzbouřili. Začali policii v městských čtvrtích urážet a házet na ni kameny. Na řešení situace byla povolána armáda a byly zabity nebo zraněny desítky mladých lidí. Stejně jako v Sharpeville policie střílela na davy neozbrojených účastníků protestu. Incident podnítl černé Afričany k většímu odporu.¹⁷² Do světa se dostalo mnoho fotografií a lidé po celém světě se začali dozvídat více o apartheidu a jihoafrické vládě. Mezinárodní mínění se začalo obracet proti tamní bílé menšině.¹⁷³

Důležitou roli hrála během boje mimo vězení i Mandelova manželka Winnie. Byla také velmi důležitým symbolem boje, protože Mandelu vždy plně podporovala. Vláda si tuto skutečnost uvědomovala, a snažila se jí a jejím dětem život co nejvíce znepríjemnit. Winnie bývala často na krátkou dobu zatýkána bez obvinění, což mělo negativní vliv i na její děti. Policie se jí snažila zlomit. Ona však byla velmi silná a zlomit se nikdy nenechala. V květnu roku 1969 strávila Winnie 18 měsíců v samovazbě, kde byla brutálně vyslýchána. Po propuštění Winnie přiznala, že tento pobyt jí zbavil strachu, zocelil a naplno utvrdil v následném boji.¹⁷⁴

Kolem roku 1980 se v Jižní Africe začala zase objevovat zakázaná trikolóra ANC. Během 80. let hrozila v Jihoafrické republice občanská válka. V roce 1985 začali černí Afričané mezi svými trestat tzv. „náhrdelníky“ ty, o kterých věřili, že jsou policejními informátory. „Náhrdelníky“ spočívaly v tom, že obviněnému byla nasazena na krk pneumatika, následně byl polit benzinem a zapálen. Podle Mandely vykonávání těchto trestů poškozovalo cestu černých Afričanů ke svobodě. Naopak jeho manželka Winnie byla toho názoru, že tato řešení byla vhodnou reakcí.¹⁷⁵ Černošské obyvatelstvo zanechalo těchto praktik až před volbami v roce 1994, když Mandela ve svých projevech opakovaně odsuzoval násilí, protože to mohlo cestu ke svobodě pouze poškodit a vyzýval, ať lidé přijdou volit, protože to je nyní ta správná cesta boje.¹⁷⁶

¹⁷² LIMB, Peter. *Nelson Mandela: a biography*. Westport, Conn.: Greenwood Press, 2008. ISBN 978-0-313-34035-2. s. 89

¹⁷³ CROMPTON, Samuel Willard. *Nelson Mandela: ending apartheid in South Africa*. New York: Chelsea House, c2007. ISBN n0-7910-8997-5. s. 62-63

¹⁷⁴ LIMB, Peter. *Nelson Mandela: a biography*. Westport, Conn.: Greenwood Press, 2008. ISBN 978-0-313-34035-2. s. 86-87

¹⁷⁵ CROMPTON, Samuel Willard. *Nelson Mandela: ending apartheid in South Africa*. New York: Chelsea House, c2007. ISBN n0-7910-8997-5. s. 67

¹⁷⁶ LIMB, Peter. *Nelson Mandela: a biography*. Westport, Conn.: Greenwood Press, 2008. ISBN 978-0-313-34035-2. s. 109

4.3 Počátek jednání s vládou, svobodné volby a zrušení apartheidu

V roce 1985 pronesl projev tehdejší prezident Jihoafrické republiky Pieter Willem Botha. Ve svém projevu uvedl, že propustí Nelsona Mandelu, pokud se vzdá násilí. Mandela neměl způsob, jak by Bothovi odpověděl, a tak předal své dceři prohlášení, které měla před lidmi přečíst. V prohlášení samozřejmě nesouhlasil s požadavky Bothy, protože věděl, že by to nic pro jeho lid nepřineslo, nehodlal prodat svůj lid za vlastní svobodu.¹⁷⁷ V témže roce byl Mandela v Pollsmooru izolován od svých kolegů. V důsledku samoty a vysokého věku se rozhodl pro zahájení jednání s vládou. Zpočátku jednání nikam nevedla.

Na jaře roku 1988 vzniklo v Británii hnutí nazvané „Freedomat 70“, které volalo po Mandelově svobodě ještě před jeho 70. narozeninami. Na počest Mandelových 70. narozenin se 11. června roku 1988 konal na stadionu Wembley u Londýna velkolepý koncert, který v televizi sledovaly miliony lidí. Mandela se stal světovou celebritou a povědomí o situaci v Jihoafrické republice opět vzrostlo.¹⁷⁸

Ještě roce 1988 byl Mandela převezen do věznice Victor Verster. Nejednalo se ale o klasické vězení, Mandela byl místo vězeňské cely držen v domě, který byl velmi luxusně vybaven. Také role dozorců vypadala na první pohled jinak. Zdálo se, že zde plní spíše role sluhů a bodyguardů.¹⁷⁹

Mandela si pomalu začal myslet, že už zůstane vězněm do konce svých dní. Změna začala v roce 1989, kdy se zhoršil zdravotní stav prezidenta Bothy. Těsně předtím, než Botha odstoupil z funkce prezidenta se ještě setkal s Mandelou. Mandela požádal Bothu, aby propustil všechny politické vězně, včetně něho. Ten odmítl. Bothu na podzim roku 1989 vystřídal na postu prezidenta Frederik Willem de Klerk. S ním Mandela následně navázal na jednání o zrušení politiky apartheidu. De Klerk chtěl Mandelu

¹⁷⁷ CROMPTON, Samuel Willard. *Nelson Mandela: ending apartheid in South Africa*. New York: Chelsea House, c2007. ISBN n0-7910-8997-5. s. 67-68

¹⁷⁸ BOEHMER, Elleke. *Nelson Mandela: a very short introduction*. New York: Oxford University Press, 2008. ISBN 978-0-19-280301-6. s. 57, taktéž CROMPTON, Samuel Willard. *Nelson Mandela: ending apartheid in South Africa*. New York: Chelsea House, c2007. ISBN n0-7910-8997-5. s. 69

¹⁷⁹ LIMB, Peter. *Nelson Mandela: a biography*. Westport, Conn.: Greenwood Press, 2008. ISBN 978-0-313-34035-2. s. 93-94

propustit z vězení, ten však s propuštěním souhlasil jen s podmínkou, že bude zrušen zákaz ANC.¹⁸⁰

2. února roku 1990 pronesl de Klerk projev, ve kterém souhlasil s propuštěním Mandely na svobodu. 11. února byl propuštěn. Při jeho odchodu z věznice Victora Verstera ho doprovázela jeho žena Winnie. Propuštění Nelsona Mandely bylo oslavováno po celé zemi.¹⁸¹

Po propuštění z vězení měl mnoho nových povinností. To se nakonec stalo, mimo politických neshod ohledně boje za svobodu, jedním z důvodů, které vedly k rozchodu s jeho manželkou Winnie. V dubnu 1992 svolal tiskovou konferenci, aby oznámil rozchod a o čtyři roky později rozvod. Pro Mandelu byl rozchod velmi bolestivý. Také jeho dcera Zindzi měla po Mandelově propuštění pocit, že i když se její otec vrátil z vězení, je více než jejím otcem „otcem“ národa.¹⁸²

V květnu 1990 začala jednání mezi ANC a de Klerkovou vládou. Tato jednání narušil útok Strany svobody Inkatha na shromáždění Afrického národního kongresu. Mandela v reakci na tento útok pronesl v září 1991 projev, ve kterém informoval o třetí síle, která narušuje cestu k míru v Jihoafrické republice. Vztahy mezi Mandelou a de Klerkem se zhoršily. Mandela přesto věděl, že jednání musí pokračovat.¹⁸³

Dalším problémem na cestě ke svobodě byla otázka amnestie pro ty, co páchali největší zločiny proti černým Jihoafričanům ve jménu apartheidu. Bílí Jihoafričané by totiž možná přijali novou vládou, ale nikoli to, že by někdo z jejich středu stanul před válečným soudem. To by radši bojovali. Názory Mandely a Afrického národního kongresu se v tomto tématu rozcházel. Rozpor Mandely a ANC vyřešil de Klerk, když jednoznačně řekl, že bez amnestie nebude žádná dohoda. Nakonec byla vytvořena komise pro válečné zločiny a všem, kteří se přiznali, byla udělena amnestie.¹⁸⁴

¹⁸⁰ LIMB, Peter. *Nelson Mandela: a biography*. Westport, Conn.: Greenwood Press, 2008. ISBN 978-0-313-34035-2. s. 100-101

¹⁸¹ BOEHMER, Elleke. *Nelson Mandela: a very short introduction*. New York: Oxford University Press, 2008. ISBN 978-0-19-280301-6. s. 70-71

¹⁸² CROMPTON, Samuel Willard. *Nelson Mandela: ending apartheid in South Africa*. New York: Chelsea House, c2007. ISBN n0-7910-8997-5. s. 80, taktéž LIMB, Peter. *Nelson Mandela: a biography*. Westport, Conn.: Greenwood Press, 2008. ISBN 978-0-313-34035-2. s. 106

¹⁸³ LIMB, Peter. *Nelson Mandela: a biography*. Westport, Conn.: Greenwood Press, 2008. ISBN 978-0-313-34035-2. s. 102, taktéž BOEHMER, Elleke. *Nelson Mandela: a very short introduction*. New York: Oxford University Press, 2008. ISBN 978-0-19-280301-6. s. 74-75

¹⁸⁴ CROMPTON, Samuel Willard. *Nelson Mandela: ending apartheid in South Africa*. New York: Chelsea House, c2007. ISBN n0-7910-8997-5. s. 79-80

V roce 1993 obdrželi Nelson Mandela a Frederik Willem de Klerk Nobelovu cenu míru za svou práci pro mírové ukončení režimu apartheidu a za položení základů pro novou demokratickou Jihoafrickou republiku. Ve stejném roce se oba začali připravovat na nadcházející první demokratické volby,¹⁸⁵ které se konaly 27. dubna 1994. Dlouhé fronty lidí, z nichž většina šla volit poprvé v životě, po celé zemi trpělivě čekaly na hlasování. Svých prvních celostátních voleb se ve věku 76 let zúčastnil i Nelson Mandela. Celý volební den byl poklidný, přesně tak, jak Mandela doufal.¹⁸⁶ Výsledkem voleb bylo drtivé vítězství Mandely a ANC s 62,6 % hlasů. 9. května proběhlo první zasedání nového Národního shromáždění, které zvolilo Mandelu za prvního demokratického prezidenta Jihoafrické republiky. Další den se v hlavním městě konala jeho prezidentská inaugurace.¹⁸⁷

4.4 Mandela v prezidentské funkci

Inaugurace Mandely proběhla 10. května roku 1994.¹⁸⁸ Mandela se poté přestěhoval do guvernérského paláce, kde měl svou kancelář. Již tam se projevila jeho vlídná osobnost a jiný přístup než u jeho předchůdců. Afrikánští sluhové, které měl Mandela k dispozici, si ho díky jeho přístupu velmi oblíbili. Znal totiž všechna jejich jména a někdy se ptal i na členy jejich rodin.¹⁸⁹

Mandelova vláda byla odlišná. Hlavními cíli bylo nastolení demokracie, povzbuzení k usmíření a poskytování levného bydlení, elektřiny a čisté vody pro miliony lidí v černošských čtvrtích. Mandela se během své vlády vždy snažil najít konsensus. Snažil se naslouchat všem názorům a rozhodnutí činil rozvážně.¹⁹⁰ To dokládá také situace, když se jednoho dne shromáždila skupina odborářů před prezidentským palácem

¹⁸⁵ LIMB, Peter. *Nelson Mandela: a biography*. Westport, Conn.: Greenwood Press, 2008. ISBN 978-0-313-34035-2. s. 106

¹⁸⁶ BOEHMER, Elleke. *Nelson Mandela: a very short introduction*. New York: Oxford University Press, 2008. ISBN 978-0-19-280301-6. s. 75-76

¹⁸⁷ LIMB, Peter. *Nelson Mandela: a biography*. Westport, Conn.: Greenwood Press, 2008. ISBN 978-0-313-34035-2. s. 109

¹⁸⁸ LIMB, Peter. *Nelson Mandela: a biography*. Westport, Conn.: Greenwood Press, 2008. ISBN 978-0-313-34035-2. s. 109

¹⁸⁹ CROMPTON, Samuel Willard. *Nelson Mandela: ending apartheid in South Africa*. New York: Chelsea House, c2007. ISBN n0-7910-8997-5. s. 85-86

¹⁹⁰ CROMPTON, Samuel Willard. *Nelson Mandela: ending apartheid in South Africa*. New York: Chelsea House, c2007. ISBN n0-7910-8997-5. s. 87

a požadovala, aby mohli sdělit prezidentovi své stížnosti. Mandela neváhal, vyklouzl z paláce a najednou se ocitl mezi nimi.¹⁹¹

Hodně se zaměřoval na ekonomický růst země, který se v posledních letech nevyvíjel příznivě. Podněcoval zahraniční investice, v zahraničí si našel mnoho vlivných přátel a spojenců. Těmi byli například Bill Clinton v USA nebo královna Alžběta II. ve Velké Británii. Mimo zahraničních investic, se Mandelova vláda snažila na domácí půdě rozšířit možnosti bydlení, elektřinu a čistou vodu pro chudé obyvatele nebo také bezplatnou zdravotní péči pro děti a těhotné ženy. Vláda usilovala i o vytvoření rovnějších podmínek pro černošské podnikání.¹⁹²

Dalším hlavním bodem Mandelovy politiky byla pozemková reforma. Jedním z prvních zákonů po Mandelově zvolení do prezidentského úřadu byl Zákon o restituci pozemkových práv, který zahájil proces kompenzace a zajistil závazná pozemková práva.¹⁹³

V roce 1996 byla přijata nová ústava, na které se podílel i Mandela se svými právními poradci. Hlavními principy této ústavy byly rovnost, demokracie, odpovědnost, svoboda. Dále také smíření a rozmanitost. Tato ústava byla v té době považována za nejperspektivnější. Na rozdíl od ústavy z roku 1983, která vznikla v období tvrdého apartheidu, tato nová ústava poskytovala pevné záruky rovnosti.¹⁹⁴

Mandelova politika spočívala také v povzbuzení k usmíření. Afrikánci měli v oblíbě rugby, ale mnoho černých Jihoafričanů mělo tento sport spojený s policejní brutalitou během apartheidu. Proto se Mandela snažil i v této oblasti jít směrem vpřed, když v červnu 1995 předal na ragbyovém zápasu vítěznou trofej kapitánovi týmu Springbok. Dalším takovým gestem bylo, že se setkal s vdovou bývalého premiéra Verwoerda, který je považován za „architekta“ apartheidu. Těmito gesty si naklonil bělošské obyvatelstvo a podporoval budování jednoty a rovnosti.¹⁹⁵

¹⁹¹ CROMPTON, Samuel Willard. *Nelson Mandela: ending apartheid in South Africa*. New York: Chelsea House, c2007. ISBN n0-7910-8997-5. s. 92

¹⁹² CROMPTON, Samuel Willard. *Nelson Mandela: ending apartheid in South Africa*. New York: Chelsea House, c2007. ISBN n0-7910-8997-5. s. 90-91

¹⁹³ LIMB, Peter. *Nelson Mandela: a biography*. Westport, Conn.: Greenwood Press, 2008. ISBN 978-0-313-34035-2. s. 111

¹⁹⁴ LIMB, Peter. *Nelson Mandela: a biography*. Westport, Conn.: Greenwood Press, 2008. ISBN 978-0-313-34035-2. s. 112

¹⁹⁵ LIMB, Peter. *Nelson Mandela: a biography*. Westport, Conn.: Greenwood Press, 2008. ISBN 978-0-313-34035-2. s. 116

Mandela setrval v prezidentském úřadu až do roku 1999. Na další funkční období již nekandidoval. Nasledujícím prezidentem se stal jeho přítel Thabo Mbeki. Mandelova politická kariéra skončila a on se mohl plně věnovat svému osobnímu životu, hlavně své rodině. Pouze občas se vyjadřoval k mezinárodním záležitostem.¹⁹⁶

4.5 Mandela a Gándhí

Nelson Mandela bývá často připodobňován k Mahátmu Gándhímu.¹⁹⁷ Hlavním důvodem je to, že oba měli silnou víru v pravdu, spravedlnost a pro jejich úsilí o dosažení jednoty a harmonie mezi konfliktními frakcemi. Oba jednali se svými politickými protivníky laskavě a zdvořile. Dalším faktem, který je pro oba společný je to, že se narodili a působili v zemích, které byly britskými koloniemi. Jak Mandela, tak Gándhí byli z vlivných politických rodin. Mandela pocházel z královské rodiny kmene Thembu. Jeho pradědeček byl vládcem tohoto kmene. Gándhího otec a dědeček byli zase mocní ministři indického státu Porbandar. Mandela i Gándhí strávili za svůj boj za spravedlnost a svobodu dlouhou dobu ve vězení.¹⁹⁸

Gándhí za svého života působil i v Jižní Africe. Na konci 19. století byli totiž do Jižní Afriky dováženi z Indie zemědělci. Do země však imigrovali i obchodníci nebo právníci. V roce 1893 do země přicestoval i Mahátma Gándhí, aby zde řešil problémy ohledně volebních práv Indů. Později i doma v Indii upozorňoval na poměry Indů v Jižní Africe.¹⁹⁹

Gándhí bohužel zemřel dříve, než se Mandela plně zapojil do bojů proti bílé nadvládě Národní strany Daniela François Malana. Nicméně během svého boje se v mnohém Gándhím inspiroval. Gándhí v průběhu boje za nezávislost Indie na Velké Británii totiž vytvořil typ neozbrojeného boje zvaný satjágraha.²⁰⁰ Ten spočíval

¹⁹⁶ CROMPTON, Samuel Willard. *Nelson Mandela: ending apartheid in South Africa*. New York: Chelsea House, c2007. ISBN n0-7910-8997-5. s. 96-99

¹⁹⁷ BOEHMER, Elleke. *Nelson Mandela: a very short introduction*. New York: Oxford University Press, 2008. ISBN 978-0-19-280301-6. s. 82

¹⁹⁸ AVERY, John. *MANDELA AND GANDHI* [online]. NUCLEAR AGE PEACE FOUNDATION. 2013 [cit. 2022-30-06]. Dostupné z: <https://www.wagingpeace.org/mandela-and-gandhi/>

¹⁹⁹ ZIMÁK, Alexandr. *Jihoafriická republika*. Praha: Libri, 2003. Stručná historie států. ISBN 8072771841. s. 33

²⁰⁰ BOEHMER, Elleke. *Nelson Mandela: a very short introduction*. New York: Oxford University Press, 2008. ISBN 978-0-19-280301-6. s. 91

v nespolupráci se státními orgány a v občanské neposlušnosti. Mandela se Gándhím inspiroval, již v 50. letech, když v boji proti bílé nadvládě také propagoval satjágrahu.²⁰¹

Mandelovi forma pasivního odporu po celou dobu jeho boje proti apartheidu nevydržela. To je jeden z rozdílů mezi ním a Gándhím. Po událostech v Sharpeville definitivně změnil svůj postoj k pasivnímu odporu, a proto v roce 1961 založil vojenské křídlo Afrického národního kongresu s názvem Umkhontowe Sizwe („Kopí národa“). Mandela si přesto uvědomoval význam osobnosti Gándhího jako bojovníka za svobodu a v roce 1990 ho popsal jako občana Jižní Afriky a Indie.²⁰²

²⁰¹ ZIMÁK, Alexandr. *Jihoafriická republika*. Praha: Libri, 2003. Stručná historie států. ISBN 8072771841. s. 34

²⁰² BOEHMER, Elleke. *Nelson Mandela: a very short introduction*. New York: Oxford University Press, 2008. ISBN 978-0-19-280301-6. s. 92-93

Závěr

Cílem mé bakalářské práce bylo objasnit vliv konání Nelsona Mandely na změny v politickém systému Jihoafrické republiky a analyzovat dění, které předcházelo Mandelovu angažování v boji za politickou změnu.

Nejdříve jsem vytvořil kontextuální rámec, který se skládá z koloniální historie různých území ve světě. Konkrétně jsem se věnoval Kubě na západě, Vietnamu na východě a Egyptu na severu Afriky. Dále jsem se zabýval postkoloniálním obdobím těchto zemí. Zde jsem se zaměřil na nejvýznamnější postkoloniální reformátory z těchto zemí. V Egyptě jím byl Gamál Násir, na Kubě Fidel Castro a ve Vietnamu Ho Či Min.

Následně jsem do vytvořeného rámce zasadil území jižní Afriky, přesněji oblast dnešní Jihoafrické republiky. Začal jsem koloniální historií území, ve které hráli hlavní roli Holanďané (Búrové) a Britové. Pokračoval jsem analýzou vztahů mezi těmito kolonizátory. Poukázal jsem se i na roli černošského obyvatelstva. V období po búrských válkách jsem se zaměřil na politický vývoj území, který směřoval k prohlubování diskriminace černošského obyvatelstva a následnému zavedení politiky apartheidu.

Hlavní část práce jsem věnoval osobnosti Nelsona Mandely jako největšího bojovníka za práva černošského obyvatelstva v období apartheidu. Zabýval jsem se jeho biografií, provedl jsem analýzu jeho konání v boji proti apartheidu. Dále jsem se také zaměřil na období po zvolení prezidentem a na komparaci osobností Nelsona Mandely a Mahátmy Gándhího, kteří bývají často připodobňováni.

Nelson Mandela byl dle mého názoru upřímný, trpělivý, laskavý, a hlavně velmi obětavý člověk. V mé generaci mají lidé většinou jen základní povědomí o tom, kdo Nelson Mandela byl. Nejspíše by řekli, že to byl bojovník za práva černošského obyvatelstva v Jihoafrické republice a nic víc. To je opravdu škoda, jelikož Nelson Mandela byl člověk, od kterého se můžeme hodně naučit.

V dnešním světě si jen málokdo umí představit, jak odhodlaný byl Mandela v boji za práva černých Jihoafričanů a co všechno pro to obětoval. Mandela kvůli tomuto boji strávil 27 let ve vězení, z toho podstatnou část na ostrově Robben Island. Tam panovaly opravdu špatné, až nelidské podmínky, což se později projevilo na Mandelově zdraví. Obětoval tedy svou svobodu za svobodu jiných. To by v dnešní době udělal jen málokdo. Pro mou generaci žijící v moderním demokratickém světě je svoboda samozřejmostí. Už

jsme se do svobody narodili, a proto si jí neumíme dostatečně vážit. To je jeden z důvodů, proč je dnes pro mnoho lidí těžké Mandelův velmi obětavý boj pochopit a dostatečně docenit.

Svoboda ale nebyla jediné, co Mandela obětoval. Tím dalším, byla jeho rodina. I když ho vždy podporovala, to že s nimi Mandela jako otec nebyl a neviděl své děti vyrůstat, si následně vyčítal nejvíce.

Osobně obdivuji, co všechno dokázal pro černé Jihoafričany obětovat, ale jedné věci si u něj vážím nejvíce, a to je jeho chování a postoj poté, co se stal prezidentem. Bílá vláda a její představitelé v období apartheidu napáchali proti černošskému obyvatelstvu nevýslovná zvěrstva. To samozřejmě u černých Jihoafričanů vyvolalo pocit hněvu a touhu po pomstě. Nelson Mandela byl však jiný. I přesto všechno, čeho se bělošské obyvatelstvo na černých Jihoafričanech dopustilo, Mandela chtěl jít dál. Pomsta pro něj byla krok zpět a překážka na cestě ke svobodě. Všem odpustil a snažil se vytvořit prosperující soužití bílého i černošského obyvatelstva jak ve vládě, tak mimo ni.

Domnívám se, že se mi vytyčené cíle podařilo splnit. Zpracování tématu pro mě bylo velmi zajímavé a obohacující, pomohlo mi uvědomit si, jak důležitá je znalost dějin pro naši budoucnost.

Seznam použité literatury

Tištěné zdroje

ABURISH, Said K. *Nasser, The Last Arab*. New York City: St. Martin's Press, 2004. ISBN 978-0-312-28683-5

AHMAD, Furqan. 'Colonialism and neocolonialism: impact of decolonization', in Basu, R (ed.), *International politics: concepts, theories and issues*, SAGE Publications, 2012. ISBN 9788132106913.

ARENDDT, Hannah. *Původ totalitarismu I-III*. 2. vyd. Přeložil Jana FRAŇKOVÁ. Praha: OIKOYMENH, 2013. Knihovna novověké tradice a současnosti. ISBN 978-80-7298-483-1.

BOEHMER, Elleke. *Nelson Mandela: a very short introduction*. New York: Oxford University Press, 2008. ISBN 978-0-19-280301-6.

BOOYSEN, Susan. *The African National Congress and the regeneration of political power*. London: Eurospan [distributor], c2011. ISBN 9781868145423.

BOURNE, Peter G. *Fidel: A Biography of Fidel Castro*. New York City: Dodd, Mead & Company. 1986. ISBN 978-0-396-08518-8.

CROMPTON, Samuel Willard. *Nelson Mandela: ending apartheid in South Africa*. New York: Chelsea House, c2007. ISBN n0-7910-8997-5.

ČEJKA, Marek. *Izrael a Palestina – Mimulost, současnost a směřování blízkovýchodního konfliktu*. 2. vyd. Praha: Barrister & Principal, 2007. ISBN 978-80-87029-16-9.

DANĚK, P., JEHLIČKA, P., TOMEŠ, J. *Stát, prostor, politika: vybrané kapitoly z politické geografie*. Praha: Univerzita Karlova, 2000

FERRO, Marc: *Dějiny kolonizací. Od dobývání až po nezávislost 13. - 20. století*. Lidové Noviny. Praha 2007. ISBN 978-80-7106-021-5.

FISHER, Harold Henry. *The Communist Revolution: An Outline of Strategy and Tactics*. Stanford University Press, 1955. 100 s. s. 13.

GOTT, Richard. *Kuba – Nové dějiny*. Praha: BB Art, 2005. ISBN 80-7341-678-6.

HULEC, Otakar. *Dějiny jižní Afriky*. 2., rozš. vyd. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2010. Dějiny států. ISBN 978-80-7422-039-5.

CHOMSKY, Aviva. *A History of the Cuban Revolution*. Willey Blackwell. 2015. ISBN 978-1-118-94228-4

KARTOGRAFIE PRAHA. *Školní atlas světa. 4. vydání*. Praha: Kartografie Praha, a.s., 2017, 183 s. ISBN 978-80-7393-399-9.

KNEMEYER, Thomas a Brigitte KNEMEYER. *Jihoafriická republika*. Praha: Jan Vašut, 2004. Merian live!. ISBN 8072363522.

LIMB, Peter. *Nelson Mandela: a biography*. Westport, Conn.: Greenwood Press, 2008. ISBN 978-0-313-34035-2.

LOOMBA, Ania. *Colonialism-postcolonialism*. New York: Routledge, 1998. ISBN 0415128099.

MAK, Lanver. *The British in Egypt: Community, Crime and Crises 1882-1922*. IB Tauris, 2012. 344 s. ISBN: 978-1848857094

MANDELA, Nelson. *Dlouhá cesta za svobodou: [autobiografie]*. Praha: Práh, 2010. ISBN 978-80-7252-290-3.

MARTIN, Griffiths, *International Relations Theory for the Twenty-First Century*. Taylor and Francis Ltd. 2007. ISBN 9780415380768

NAVARO, Jose Canton. *History of Cuba*. Editorial SI-MAR S.A.; 2nd Ed. 5th Printing edition, 2001. ISBN 978-9597054757

NÁLEVKA, Vladimír. *Studená válka*. Praha: Triton, 2003, 234 s. Dějiny do kapsy. ISBN 807254327x.

OPATRŇY, Josef. *Stručná historie států – Kuba*. Praha: Libri, 2002. ISBN 80-7277-089-6.

POLIŠENSKÝ, Josef. *Stručné dějiny Kuby*. Praha: Nakladatelství politické literatury, 1964.

QUIRK, Robert E. *Fidel Castro*. New York and London: WW Norton & Company. 1993. ISBN 978-0-393-03485-1.

YOUNG, Robert. *Postcolonialism: An Historical Introduction, Anniversary Edition*. Willey Blackwell. 2001. ISBN 9781405120944

ZIMÁK, Alexandr. *Jihoafriická republika*. Praha: Libri, 2003. Stručná historie států. ISBN 8072771841.

Internetové zdroje

ABIR, M. *Modernisation, Reaction and Muhammad Ali's 'Empire'*. Middle Eastern Studies, [online]. 1977. Taylor and Francis, Ltd. [cit. 2022-30-06]. Dostupné z: <https://www.jstor.org/stable/4282660?seq=1>

AL MTAIRI, Naifa. *Edward Said: Post-colonial Discourse and Its Impact on Literature*. Macrothink Institute. ISSN 2377-1356. Dostupné z: https://www.researchgate.net/publication/330711707_Edward_Said_Post-colonial_Discourse_and_Its_Impact_on_Literature

AVERY, John. *MANDELA AND GANDHI* [online]. NUCLEAR AGE PEACE FOUNDATION. 2013 [cit. 2022-30-06]. Dostupné z: <https://www.wagingpeace.org/mandela-and-gandhi/>

BAUER, Pat. *Bantu Education Act*. *Encyclopedia Britannica* [online]. 2019 [cit. 2022-30-06]. Dostupné z: <https://www.britannica.com/event/Bantu-Education-Act>

BULVASOVÁ, Alena, *Interwar Segregation Policy in the Union of South Africa: Paving the Road to Apartheid* [online]. 2022 [cit. 2022-30-06]. Dostupné z: <https://dspace5.zcu.cz/bitstream/11025/11427/1/Bulvasova.pdf>

BRITANNICA, The Editors of Encyclopaedia. *Cape Frontier Wars*. *Encyclopedia Britannica* [online]. 2011 [cit. 2022-30-06]. Dostupné z: <https://www.britannica.com/event/Cape-Frontier-Wars>

BRITANNICA, The Editors of Encyclopaedia. *Fidel Castro*. *Encyclopedia Britannica* [online]. 2021 [cit. 2022-30-06]. Dostupné z: <https://www.britannica.com/biography/Fidel-Castro>

BRITANNICA, The Editors of Encyclopaedia. *From the French to the British occupation (1798–1882)*. *Encyclopedia Britannica* [online]. 2021 [cit. 2022-30-06]. Dostupné z: <https://www.britannica.com/place/Egypt/From-the-French-to-the-British-occupation-1798-1882>

BRITANNICA, The Editors of Encyclopaedia. *South African War*. *Encyclopedia Britannica* [online]. 2021 [cit. 2022-30-06]. Dostupné z: <https://www.britannica.com/event/South-African-War>

BRITANNICA, The Editors of Encyclopaedia. *The conquest of Vietnam by France*. *Encyclopedia Britannica* [online]. 2021 [cit. 2022-30-06]. Dostupné z: <https://www.britannica.com/place/Vietnam/The-conquest-of-Vietnam-by-France>

BRITANNICA, The Editors of Encyclopaedia. *The Ottomans (1517–1798)*. *Encyclopedia Britannica* [online]. 2021 [cit. 2022-30-06]. Dostupné z: <https://www.britannica.com/place/Egypt/The-Ottomans-1517-1798>

BRITANNICA, The Editors of Encyclopaedia. *Uitlander*. *Encyclopedia Britannica* [online]. 2019 [cit. 2022-30-06]. Dostupné z: <https://www.britannica.com/topic/Uitlander>

BRITANNICA, The Editors of Encyclopaedia. *Viet Minh*. *Encyclopedia Britannica* [online]. 2020 [cit. 2022-30-06]. Dostupné z: <https://www.britannica.com/topic/Viet-Minh>

BRITANNICA, The Editors of Encyclopaedia. *What did Fidel Castro do as leader of Cuba*. *Encyclopedia Britannica* [online]. 2021 [cit. 2022-30-06]. Dostupné z: <https://www.britannica.com/question/What-did-Fidel-Castro-do-as-leader-of-Cuba>

CAMBRIDGE DICTIONARY. *Meaning of apartheid in English* [online]. 2022 [cit. 2022-30-06]. Dostupné z: <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/apartheid>

CAMBRIDGE UNIVERSITY. *Britain in Egypt*. Whipple Library, Department of History and Philosophy of Science [online]. 2019 [cit. 2022-30-06]. Dostupné z: <https://www.whipplelib.hps.cam.ac.uk/special/exhibitions-and-displays/conflicting-chronologies/britain-egypt>

COLLINS ENGLISH DICTIONARY. *colonialism* [online]. 2022 [cit. 2022-30-06]. Dostupné z: <https://www.collinsdictionary.com/dictionary/english/colonialism>

FACING HISTORY & OURSELVES. *Confronting Apartheid, Early Apartheid: 1948-1970* [online]. 2022 [cit. 2022-30-06]. Dostupné z: <https://www.facinghistory.org/confronting-apartheid/chapter-2/introduction>

GRUNDLINGH, Louis. *TRANSAFRICAN JOURNAL OF HISTORY, ASPECTS OF THE IMPACT OF THE SECOND WORLD WAR ON THE LIVES OF BLACK SOUTH AFRICAN AND BRITISH COLONIAL SOLDIERS* [online]. 1992 [cit. 2022-30-06]. Dostupné z: <https://www.sahistory.org.za/article/african-national-congress-anc>

HALL, Ruth. *The Legacies Of The Natives Land Act of 1913*, [online]. Institute for Poverty, Land and Agrarian Studies University of the Western Cape. 2022 [cit. 2022-30-06]. Dostupné z: <https://journals.co.za/doi/epdf/10.10520/EJC159820>

HISTORY, History.com Editors. *Suez Canal opens*. [online]. 2021 [cit. 2022-30-06]. Dostupné z: <https://www.history.com/this-day-in-history/suez-canal-opens>

JOURNAL OF CONTEMPORARY HISTORY. *Pan-Arab Nationalism: The Ideological Dream as Compelling Force*. [online]. 1991 [cit. 2022-30-06]. Dostupné z: <https://www.jstor.org/stable/260659?seq=1>

LLEWELLYN, Jennifer; SOUTHEY, Jim; THOMPSON, Steve. *French colonisation in Vietnam*, Alpha History, [online]. 2019 [cit. 2022-30-06]. Dostupné z: <https://alphahistory.com/vietnamwar/french-colonisation-in-vietnam/>

MERRIAM-WEBSTER'S DICTIONARY. *colonialism* [online]. 2022 [cit. 2022-30-06]. Dostupné z: <https://www.collinsdictionary.com/dictionary/english/colonialism>

MOISE, Edwin E. *Nacionalism and communism in Vietnam*. Journal of Third World Studies . University Press of Florida. 1988 [online]. 1988 [cit. 2022-30-06]. Dostupné z: <https://www.jstor.org/stable/45193059>

O'MALLEY, Pdraig. *Banning of certain A.N.C. leaders and meetings* [online]. 2022 [cit. 2022-30-06]. Dostupné z: <https://omalley.nelsonmandela.org/omalley/index.php/site/q/03lv02424/04lv02730/05lv02731/06lv02732/07lv02736.htm>

O'MALLEY, Pdraig. *Extension of University Education Act No 45* [online]. 1959 [cit. 2022-30-06]. Dostupné z: <https://omalley.nelsonmandela.org/omalley/index.php/site/q/03lv01538/04lv01828/05lv01829/06lv01898.htm>

O'MALLEY, Pdraig. *Terrorism Act* [online]. 1967 [cit. 2022-30-06]. Dostupné z: <https://omalley.nelsonmandela.org/omalley/index.php/site/q/03lv01538/04lv01828/05lv01829/06lv01927.htm>

PRETORIUS, Fransjohan. *The Boer Wars* [online]. BBC. 2011 [cit. 2022-30-06]. Dostupné z: https://www.bbc.co.uk/history/british/victorians/boer_wars_01.shtml

ROTONDI, Jessica Pearce. *6 Events That Laid the Groundwork for the Vietnam War*. [online]. 2022 [cit. 2022-30-06]. Dostupné z: <https://www.history.com/news/vietnam-war-origins-events>

SAVAGE, Michael. *The Imposition of Pass Laws on the African Population in South Africa 1916-1984*. [online]. 1986 [cit. 2022-30-06]. Dostupné z: <http://www.jstor.org/stable/723012.eyJzYW1sVG9rZW4iOiI1ZWU4YmQyZiImYWM5LTRmOGQtODUxZC0wNDJjZGFmOGUzMTYiLCJlbWFpbCI6Impha3ViLm9wbHRAdHV5LmN6IiwiaW5zdGl0dXRpb25JZHMiOlsiN2M2ZTdkNzUtNWMyMC0zMzk2LWExZjAtNWU4MTI3MDUwMDE3II19>

SOUTH AFRICAN HISTORY ONLINE. *Sophiatown* [online]. 2019 [cit. 2022-30-06]. Dostupné z: <https://www.sahistory.org.za/place/sophiatown>

SOUTH AFRICAN HISTORY ONLINE. *Sharpeville Massacre, 21 March 1960* [online]. 2022 [cit. 2022-30-06]. Dostupné z: <https://www.sahistory.org.za/article/sharpeville-massacre-21-march-1960>

SOUTH AFRICAN HISTORY ONLINE. *African National Congress (ANC)* [online]. 2019 [cit. 2022-30-06]. Dostupné z: <https://www.sahistory.org.za/article/african-national-congress-anc>

SOUTH AFRICAN HISTORY ONLINE. *Black Concentration Camps during the Anglo-Boer War 2, 1900-1902* [online]. 2019 [cit. 2022-30-06]. Dostupné z: <https://www.sahistory.org.za/article/black-concentration-camps-during-anglo-boer-war-2-1900-1902>

SOUTH AFRICAN HISTORY ONLINE. *The Native Land Act is passed* [online]. 2019 [cit. 2022-30-06]. Dostupné z: <https://www.sahistory.org.za/dated-event/native-land-act-passed>

SOUTH AFRICAN HISTORY ONLINE. *Second World War and its impact, 1939-1948* [online]. 2016 [cit. 2022-30-06]. Dostupné z: <https://www.sahistory.org.za/article/second-world-war-and-its-impact-1939-1948>

SOUTH AFRICAN HISTORY ONLINE. *The Prohibition of Mixed Marriages Act commences* [online]. 2020 [cit. 2022-30-06]. Dostupné z: <https://www.sahistory.org.za/dated-event/prohibition-mixed-marriages-act-commences>

SOUTH AFRICAN HISTORY ONLINE. *The Group Areas Act of 1950* [online]. 2021 [cit. 2022-30-06]. Dostupné z: <https://www.sahistory.org.za/article/group-areas-act-1950>

SOUTH AFRICAN HISTORY ONLINE. *The Separate Representation of Voters Amendment Act commences* [online]. 2019 [cit. 2022-30-06]. Dostupné z: <https://www.sahistory.org.za/dated-event/separate-representation-voters-amendment-act-commences>

SOUTH AFRICAN HISTORY ONLINE. *Hendrik Frensch Verwoerd* [online]. 2020 [cit. 2022-30-06]. Dostupné z: <https://www.sahistory.org.za/people/hendrik-frensch-verwoerd>

SOUTH AFRICAN HISTORY ONLINE. *Pan Africanist Congress (PAC)* [online]. 2021 [cit. 2022-30-06]. Dostupné z: <https://www.sahistory.org.za/article/pan-africanist-congress-pac>

SOUTH AFRICAN HISTORY ONLINE. *History of slavery and early colonisation in South Africa* [online]. 2022 [cit. 2022-30-06]. Dostupné z: <https://www.sahistory.org.za/article/history-slavery-and-early-colonisation-south-africa>

SOUTH AFRICAN HISTORY ONLINE. *First Anglo Boer War* [online]. 2020 [cit. 2022-30-06]. Dostupné z: <https://www.sahistory.org.za/article/first-anglo-boer-war>

SOUTH AFRICAN HISTORY ONLINE. *The Jameson Raid* [online]. 2022 [cit. 2022-30-06]. Dostupné z: <https://www.sahistory.org.za/article/jameson-raid>

SOUTH AFRICAN HISTORY ONLINE. *The South African War 1899-1902* [online]. 2019 [cit. 2022-30-06]. Dostupné z: <https://www.sahistory.org.za/article/south-african-war-1899-1902>

SOUTH AFRICAN HISTORY ONLINE. *Role of Black people in the South African War* [online]. 2019 [cit. 2022-30-06]. Dostupné z: <https://www.sahistory.org.za/article/role-black-people-south-african-war>

STEELE, William B., *EGYPT'S RELATIONS WITH THE SOVIET UNION: AN*. Naval War College Review, [online]. 1963 [cit. 2022-30-06]. Dostupné z: <https://www.jstor.org/stable/45237640?seq=1>

THE NATIONS ONLINE PROJECT, *History of Cuba* [online]. 2021 [cit. 2022-30-06]. Dostupné z: <https://www.nationsonline.org/oneworld/History/Cuba-history.htm>

THE STANFORD ENCYCLOPEDIA OF PHILOSOPHY, *Colonialism* [online]. 2017 [cit. 2022-30-06]. Dostupné z: <https://plato.stanford.edu/entries/colonialism/>

UNION OF SOUTH AFRICA, *Population Registration Act, Act No. 30 of 1950* [online]. 1950 [cit. 2022-30-06]. Dostupné z: http://psimg.jstor.org/fsi/img/pdf/t0/10.5555/al.sff.document.leg19500707.028.020.030_final.pdf